

Suomen luonnonsuojeluliitto
POHJANMAA

Piiriliite 2024

Paljon vartijana

Suomen luonnonsuojeluliiton Pohjanmaan piiri on merkittävä piiri Itämeren suojelun kannalta! Meillä on rantaviivaa enemmän kuin muilla piireillä. Meillä on kaksikymmentä jokea, jotka kuljettavat vesieliöitä sisämaasta Itämereen ja päin vastoin. Toki osa joista on valjastettu vesivoimalle, joten vesieliöiden matka ei aina ole kovin helppo ja suoralinjainen. Näiden patojen purkamista pyrimmekin aktiivisesti edistämään.

Pohjanmaan piirillä on kolme vihreän siirtymän teollisuuskeskittymää Kokkolassa, Vaasassa ja Kristiinankaupungissa. Näille alueille suunnitellut tuotantolaitokset ovat aivan uudenlaista teknologiaa, joten ympäristön huomiointi nousee entistä tärkeämmäksi tehtäväksi.

Olemme olleet mukana ainakin kolmessa kompensatio- tai luontohyvityskeskustelussa ainoana piirinä koko maassa. Kaikki alkoi siitä, kun lisäsimme lausuntoihimme kompensatiomaininnan ja kyseenalaistimme toimijoiden vastuullisuutta toteuttaa kompensatiotoimia. Nyt toimia suunnitellaan Giga Vaasan alueella, Kolmihaaran tuulivoimahankkeen yhteydessä Isojoella ja Kristiinankaupungissa Koppönergian hankealueella.

Metsäpeura ja raakku ovat alueemme timantit, joiden suojelu on erityisen tärkeää. Metsäpeuran Suomenselällä esiintyvä populaatio on maailman ainoa elinvoimainen populaatio. Ähtävänjoessa elvytetty jokihelmisimpukkakanta puolestaan kasvaa parhaiten.

Luonnon monimuotoisuutta tulee korostaa jatkossakin. Tästäkin vuonna olemme jalkautuneet markkinoille ja tapahtumiin puutikkaiden kanssa, jonka avulla saa katsauksen Suomen metsiemme puulajeihin.

Ihmiset myös lähestyvät meitä ja olemme heille tärkeä taho, joka kuuntelee ja reagoi tilanteisiin, joihin halutaan tukea. Onneksi meillä on myös mahtavia asiantuntijoita apunamme luonnonsuojelutyössä. Kiitos kaikille apuaan pyyteettömästi tarjonneille.

Hyvää joulua ja luontori-kasta uutta vuotta!

Heli Hämäläinen, puheenjohtaja, Suomen luonnonsuojeluliiton Pohjanmaan piiri, Alajärvi

Sisällys

Pääkirjoitus	2
Toiminnanjohtajan vuosi	3
E-P:n yhdistyksen vuosi	4
Luontoprojekteja Jurvassa	6
Jättiputki kuriin Lestijoella	8
Ähtävänjoen kalat ja helmet	9
Vaasan Pilvilammen suojelu	11
Suomenselän erämaista	13

Lausunto- ja tuulivoimakartat	15
Liito-oravauutisia	16
Mihin jalkauduttiin?	21
Ekologisen kompensaation läpimurto	27
Yhteystiedot	31

Miten sujui piirin toiminnanjohtajan toinen vuosi?

Mites tää vuosi nyt meni? Tämän vuoden aikana olen tullut kehittäneeksi itselleni sanonnan: ”Mulla on niin isot taskut, etten vielä itsekään tiedä mitä sieltä aina löytyy”. Toisin sanoen Pohjanmaan piirin toiminnanjohtajan toimenkuva on niin laaja, ettei sitä hahmota yhdessä tai näköjään vielä kahdessakaan vuodessa.

Mitä uutta tuli tänä vuonna eteen?

Pohjanmaan piirille on tullut vuoden mittaan kutsuja erilaisiin neuvottelupöytiin, ohjaus- ja työryhmiin, joihin olemme tarttuneet.

Keväällä Pohjanmaan piiri kutsuttiin FREYR Battery Finland katoditehtaan ympäristölupaa koskevaan keskusteluun. Menin sinne varapj:n Pentti Kanaojan kanssa, joka on erittäin hyvä aisapari näissä tilaisuuksissa. Esitimme ympäristölupaa koskevat kysymyksemme, kaikkiin emme saaneet vastauksia, mikä ei sinänsä yllättänyt, mutta tilaisuus oli kaikin puolin mielenkiintoinen. Piiriltä toivottiin muistutusta Freyrin ympäristöluvasta ja sen myös annoimme. Avin myöntämä ympäristölupa oli tiukka, onneksi. Freyr Battery Finland on nyt saanut EU:lta ison rahoituksen Vaasan katodimateriaalitehtaan perustamiseen, mutta Freyrin suunnitelmat ovat kuitenkin muuttuneet, ja he ovat päättäneet luopua Giga Vaasan tontistaan.

Alkukesästä Koppö Energia Oy ja Kristiinankaupunki kutsuivat myös Pohjanmaan piirin keskustelemaan Kristiinankaupunkiin. Koppö Energia Oy suunnittelee synteettisen metaanin tuotantolaitosta Kristiinankaupungin Karhusaaren alueelle. Tästä kaavoitusprosessista paikallisyhdistys Sydbottens Natur och Miljö r.f oli jättänyt valituksen keväällä 2024 Vaasan hallinto-oikeuteen ja tilanne oli enemmän kuin tulehtunut kaupungissa. Menimme varapj. Pentti Kanaojan kanssa neuvottelupöytään tukemaan Sydbottens Natur och Miljö r.f pj. Sonja Grönholmia. Hän on myös Pohjanmaan piirin hallituksen jäsen. Puolen vuoden tiiviiden ja vaiherikkaiden neuvottelujen jälkeen allekirjoitimme kompensatio- ja suojelusopimukset, tuleva kompensatio koskee noin 25–90 hehtaaria sekä Kristiinankaupungin hieno vastaanotto suojella metsiään 146 hehtaarin verran. Tämä prosessi oli mielenkiintoinen, välillä jännittäväkin, mutta voimia vaativa matka. Täytyy todeta, että Sonja on tarkka, vaativa ja kovan luokan nainen neuvottelemaan!!

Näistä jäi mieleeni, että molemmissa tapauksissa toimijat ymmärsivät luonnonsuojelijoiden merkityksen mukana prosessissa. Meitä voimanasia ei kannata aliarvioida, se tuli selväksi.

Kolmas kutsu kuului syksyllä tuulivoimayhtiö Neoenin toimesta koskien Kolmihaaran tuuli- ja aurinkovoimahanketta ja sen yhteydessä tehtävää luontohyvitistyötä. Tällöin meitä oli kolmen kople paikalla pj. Heli, varapj. Pentti ja minä. Paikalle oli kutsuttu muitakin asianosaisia, he esittivät toiveita hieman eri näkö-

kulmasta, lähinnä luontotaidetta ja tummaverkkoperhosen ravintokasvien kasvu ympäristöjen lisäystä. Meidän panoksemme oli alueen monimuotoinen kehittäminen luonnonympäristöjen kannalta. Esitimme mm. alueen vahvuuksien nostamista esiin, kuten lähdevaikutteiset kylmät pienvedet ja taimenet. Tästä ehkä kuulemme vielä lisää, jos hanke etenee.

Myös Giga Vaasan alueella olen päässyt ilmaisemaan luontohyvitusehdotukseni. Tulevaisuus näyttää, kuinka jo vuosia ennakkoon hakattu tyhjillään oleva alue tulee rakentumaan. Toimijat yksi toisensa jälkeen ovat peruneet hankeensa, mutta luonto ei odottele. Luontainen kasvu on jo hyvässä vauhdissa.

Hauskin tilaisuus taisi olla maaliskuussa Suomen riistakeskuksen sidosryhmätalaisuudessa Härmässä, jossa paikalla oli ainakin 60 metsästäjää, poliisi ja minä. Sain kuitenkin suuni auki ja totesin, ettei vapaita metsästysmaita tule juurikaan jäämään Pohjanmaan piirin alueelle, jos kaikki suunnitellut tuulivoimahankkeet toteutuvat.

Lisäksi tulevat mieleen ihanat ihmiskohtaukset, puheluiden, sähköpostin ja Teamsin välityksellä. Välillä olen hypännyt autoon ja hurauttanut kymmenien, jopa yli sadan kilometrin päähän tapaamaan ihmisiä erilaisiin tilaisuuksiin, luontokohteisiin ja koteihin lähinnä tuulivoiman vuoksi. Olen myös käynyt monessa YVA-tilaisuudessa ja haastanut hanketoimijoita sekä konsultteja.

Pohjanmaan luontokaupan tavaroiden kanssa on tullut kierrettyä piirin alueella erilaisissa tapahtumissa, toreilla, markkinoilla ja aina vähän eri ihmisten kanssa. Nämä tapahtumat ovat mahdollistaneet matalan kynnyksen luontokeskustelut. Ihmiset ovat ilahtuneet paikalla olostamme. Puutikkaamme osoittautuivat onnistuneeksi keskusteluja avaavaksi tuotteeksi, jopa Maa- ja metsätalousministeriön metsäneuvos Erno Järvinen kävi testaamassa puulajituntemustaan.

Vuosi on koulunut, se mikä oli aikaisemmin pois mukavuusalueelta, alkaa olla jo nykyään mukavuusaluetta. Näin tämä vuosi meni.

Kiitos kaikille jäsenille, vapaaehtoisille, tukijoukoille ja suokampanjaan lahjoittaneille!

Rauhallista loppuvuotta ja hyvää uutta vuotta 2025!

Marjo Lehtisalo,
toiminnanjohtaja,
Suomen
luonnonsuojeluliiton
Pohjanmaan piiri

Toimintaa luonnossa ja luonnon puolesta Etelä-Pohjanmaalla

Tätäkin luonnonsuojelu voi olla. Etelä-Pohjanmaan luonnonsuojeluyhdistyksen jäseniä jättipalsamien kimpussa Seinäjoella. Kuva: Hannu Tuomisto

Etelä-Pohjanmaan luonnonsuojeluyhdistys ry on yksi Pohjanmaan piirin paikallisyhdistyksistä. Se toimii Seinäjoen ja Ilmajoen alueella. Tässä pieni kurkistus yhdistyksen vuoteen 2024.

Europarlamenttivaalien alla alkukesästä valtakunnallinen Lisää Ääntä -kampanja halusi nostaa esiin ilmasto- ja ympäristökysymykset vaaliteemojen ytimeen. Eri paikkakunnilla ympäri Suomen järjestettiin kesäkuun alussa ilmastomarsseja. Myös Etelä-Pohjanmaan luonnonsuojeluyhdistys oli Vaasassa marssimassa kestävän tulevaisuuden puolesta. Sää suosi ja tunnelma oli jopa liikuttunut, kun niinkin moni oli tullut yhteen tulevaisuuden kannalta tärkeiden asioiden ja arvojen puolesta. Äänemme saa kuulua tulevienkin alue – ja kuntavaalien alla.

Tuskin kukaan on välttynyt uutisista vieraslajeista. Jo usean vuoden aikana Etelä-Pohjanmaan ELY-keskus on

järjestänyt kesäisin lukuisia vieraslajitalkoita Etelä-Pohjanmaan ja Pohjanmaan alueella. Etenkin komealupiini ja jättipalsami on ollut torjuntatalkoiden kohteena. Tuntuu, ettei tämä työ tekemällä lopu, mutta alue kerrallaan toivottavasti sitkeä työ vielä palkitaan. Yhdistyksenä osallistuimme talkoisiin yhdeksän jäsenen voimin ja keräsimme Seinäjoen Ilmolantien pienen pätjän varrelta 23 suurta jättesäkillistä jättipalsamia. Ensi kesän aikana voimme käydä katsomassa, tuottiko kitkentyö tulosta. Se on varma, että tekemistä riittää vielä tuleville vuosille!

Meillä on ilo tehdä yhteistyötä eri toimijoiden ja tahojen kanssa toiminta-alueellamme. Olemme aikaisemminkin saaneet tehdä yhteistyötä Seinäjoen taidehallin kanssa ja myös tänä vuonna meille tarjoutui mahdollisuus olla mukana osana Kalevan navetan Vintillä esillä ollutta Jacob Juhlin Kuvittele puu – näyttelyä, joka käsitteli ihmisen ja luonnon välistä suhdetta ja sen muutoksia ajan saatossa. Hallituk-

semme puheenjohtaja Hannu Tuomisto ja varapuheenjohtaja Taina Ranta-Maunus olivat Taidehallin marraskuun ilmapäivänä mukana kertomassa omasta luonto- ja metsäsuhteestaan.

Yhdistyksenä olemme halunneet muistaa ja palkita toimijoita, jotka ovat toiminta-alueellamme toimineet tavalla tai toisella ympäristön puolesta. Vuoden 2024 ympäristöpalkinto luovutettiin Eläinklinikka Takala Oy:lle heidän ansiokkaasta työstänsä myös luonnoneläinten parissa. Palkinnon perusteina oli mm., että klinikka on ottanut kantaa Seinäjoen alueella kesän aikana tapahtuneisiin siilien kiduttamisiin ja kiertänyt Seinäjoen seudun kouluissa pitkin syyslukukautta pitämässä oppitunteja luonnoneläimistä, niiden kohtelusta ja auttamisesta. Nämä oppitunnit ovat jo nyt tavoittaneet jopa tuhansia lapsia ja koululaisia eri puolella kaupunkia. Lisäksi Eläinklinikka Takala Oy on tarjoutunut antamaan maksutta apua lukuisille luon-

noneläimille viime vuosien aikana. Heidän hoivissaan on siilien lisäksi ollut oravia, rusakkoja sekä useita lintulajeja ja palkinnon luovuttamisen yhteydessä saimme myös kuulla loukkaantuneesta ketusta, joka on saanut heiltä hoitoa.

Palkinnon oli Eläinklinikka Takala Oy:n puolesta vastaanottamassa toimitusjohtaja Titta Pöytälaakso ja eläinlääkäri Sami Takala.

Erityismaininta kuuluu myös puheenjohtajallemme Hannu Tuomistolle, joka on tänäkin toimintakautena aktiivisesti osallistunut alueen ajankohtaisiin kaavahankkeisiin ja laatinut niihin liittyviä lausuntoja ja kannanottoja. Lausuntojen laatiminen on asiantuntijatyötä, joka edellyttää laajaa perehtymistä. Toisinaan lausunnoilla ei ole vaikutusta ja suunnitellut hankkeet etenevät luontoarvoja kunnioittamatta. Ainakin on yritetty ja jokainen huomioitu lausunto on voitto alueemme luonnolle.

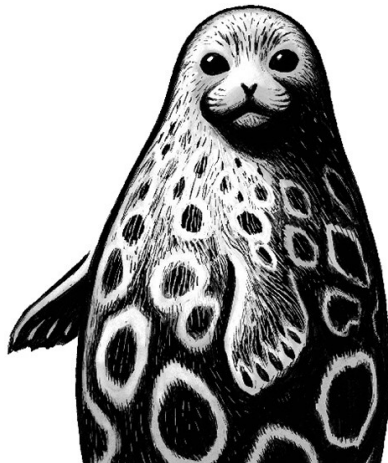
Terveiset Etelä-Pohjanmaan luonnonsuojeluyhdistys ry:n puolesta, sihteeri Laura Takala

Yhdistyksen vuotuisen ympäristöpalkinnon sai vuonna 2024 Eläinklinikka Takala. Kuvassa Titta Pöytälaakso ja Sami Takala. Kuva: Hannu Tuomisto

Etelä-Pohjanmaan luonnonsuojeluyhdistyksen toiminta-alueita ovat Seinäjoki ja Ilmajoki. Yhdistyksemme jäsenmäärä on reilu 200 ja kaikkia alueen luonnon- ja ympäristönsuojelusta kiinnostuneita kutsumme mukaan osallistumaan yhdistyksen toimintaan. Jokaisen panos on arvokas ja yhdessä voimme saada enemmän aikaan luonnon puolesta!

Luontoprojekteja Jurvassa

Jurvassa tapahtuu positiivisia asioita, hyvinä esimerkkeinä ainakin nämä Pentti Kananojan jutussaan esittelemät luontoprojektit.

Lintuharjun luonnonsuojelualue

Kymmenkunta vuotta sitten sain tilaisuuden ostaa Jurvan ja Teuvan rajalla sijaitsevalta Lintunevalta noin 21 hehtaarin suuruisen suopalstan. Lintuneva sijaitsee Jurva-Kauhajoki maantien (nr 685) varrella. Jurvan kirkonkylästä matkaa on noin 9 km Kauhajoen suuntaan. Norinkylän suunnasta paikalle on noin 4 km Jurvaan päin.

Palstan hankinnan jälkeen laitoin heti ELY-keskukselle vireille hakemuksen yksityisen luonnonsuojelualan perustamiseksi. Perustamispäätös tuli vuoden 2017 alussa. Ajoitus ”sattui” sopivasti Suomen itsenäisyyden 100-vuotisjuhlavuodelle. Osana juhlallisuuksia toteutettiin myös ympäristöministeriön toimesta kampanja ”Lahja Suomen

luonnolle”. Siinä valtio sitoutui suojelemaan omia maitaan yhtä suurella pinta-alalla kuin kansalaiset perustivat yksityisiä luonnonsuojelualueita. Minunkin suojelalueeni pääsi siten mukaan tähän kampanjaan.

Vuosien mittaan olen rakentanut alueelle noin kilometrin pituisen pitkospuureitin. Reitille pääsee suoraan maantien länsipuolella olevalta parkkipaikalta. Reitin varrella metsäsaarekkeessa on laavu nuotiopaikkoineen ja makuukammi. Pitkospuut kulkevat parin suolammen kautta, joista toisen rannalle on rakennettu lintujen tarkkailukoju ja levähdyspaikka. Maantien itäpuolella on vanhasta hiekkamontusta kunnostettu lampi lintukosteikoksi. Sen rannalla on myös laavu nuotiopaikkoineen.

Alueesta on muodostunut suosittu lähivirkistysalue. Paikan sijainti on hyvä. Pitkospuille on helppo lähteä suoraan tien varren parkkipaikalta. Lintu- ja muiden luontoharrastajien lisäksi pitkospuilla käy runsaasti perheitä, erilaisia yhdistyk-

siä ja muita ryhmiä, geokätkelijöitä, ym. Eri paikoilla sijaitsevat laavut, kammi ja telttapaikat mahdollistavat suurempienkin ryhmien retket majoituksineen ja evästelyineen. Huolehdin myös polttopuut nuotiopaikoille.

Suopalstalla on vielä jäljellä joitakin umpeen kasvavia vanhoja oja. Niihin on vuosittain rakennettu muutamia patoja. Pari patoa on tehty yhteistyössä koulun ja paikallisen luontoyhdistyksen kanssa. Patojen rakentaminen jatkuu edelleen. Tarkoituksena on alueen vesitalouden palauttaminen alkuperäiselle tasolle. Jonkin verran tehdään alueella muitakin suon ennallistamistoimia.

Koko laaja, noin 450 ha:n Lintuneva on mukana soidensuojelun täydennysohjelmassa. Tämä tarkoittaa sitä, että koko suo tullaan ajan mittaan suojelemaan. Ohjelman toteuttaminen tapahtuu ELY-keskusvetoisesti.

Jurvanjärven Haapikarin lintutorni

Vuosi sitten päätimme Mikko Niemen kanssa rakentaa lintutorni entisen Jurvanjärven rannalle. Nykyään entinen järvipohja on hyvää peltoaluetta. Mikko Niemi on maanviljelijä Jurvan Niemenkylästä. Ennen kuivattamista Jurvanjärvi oli noin 10 km pitkä ja 2,5 km leveä linturikas ja kalaisa järvi. Edelleenkin alue on hyvä linnustoalue. Ikiäkäinen lintujen muuttoreitti kulkee edelleen alueen kautta, käyttäen johtolinjanaan Närpiönjoki - Jurvanjärven kanava – Levajoki – Kivi- ja Levalammen tekojärvi –reittiä.

Lintutorni tulee Haapi-

karille, joka on Mikko Niemen omistamalla maalla entisen Jurvanjärven peltoaukean pohjoisreunassa. Tornista on hyvä näkyvyys sekä etelään että pohjoisen suuntaan, samoin aluetta keskellä halkovalle kanavalle. Paikalle pääsee helposti Jurvan kirkonkylästä Luodontietä pitkin. Sitä ajetaan noin 4 km Luodon sillalle. Heti sillan jälkeen käännytään oikealle kanavan varren tietä 700 m ja siitä vasemmalle viljelystietä 200 m ja päästään perille lintutornille.

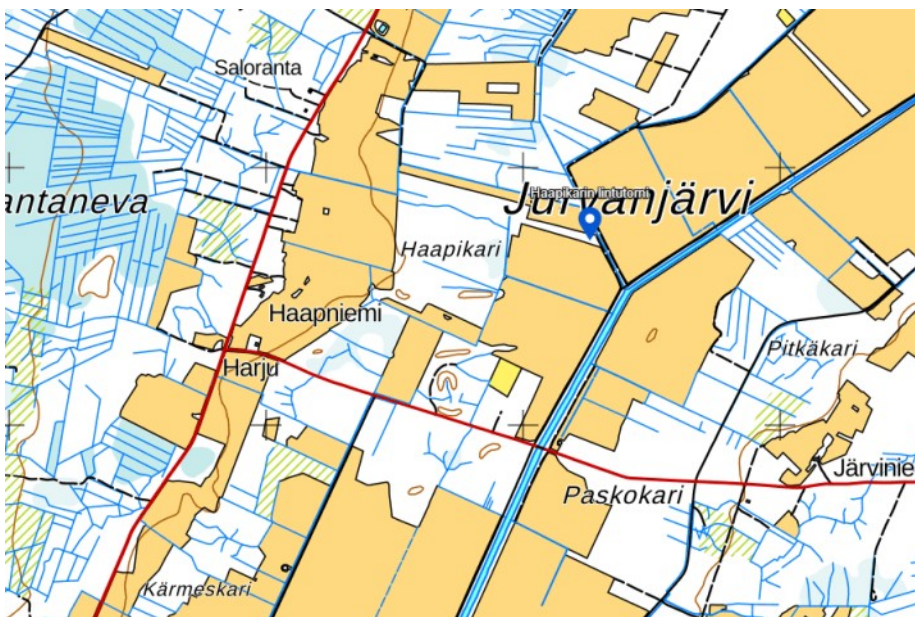
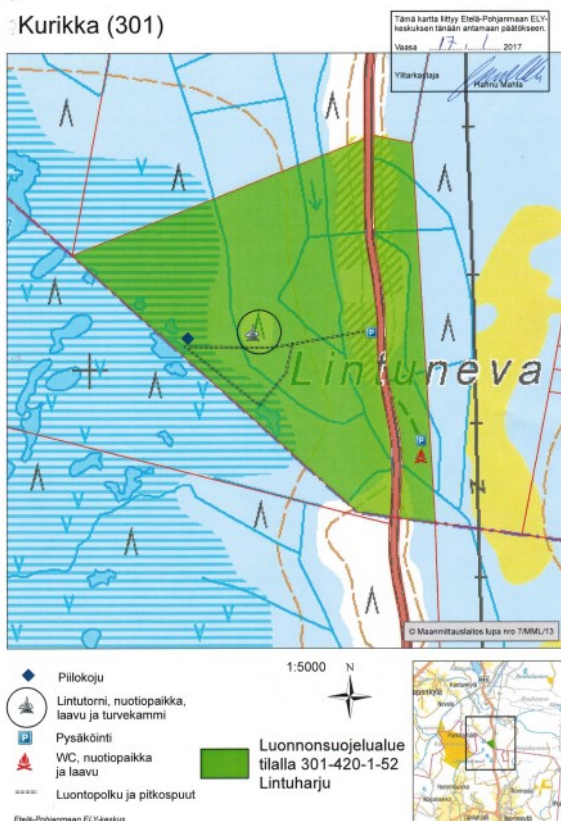
Lintutornia olemme rakentaneet tämän vuoden keväästä lähtien. Rakentamisen toteutamme pääasiassa omista rakennusmateriaaleista, omalla työllä ja omalla rahoituksella. Tarvittavat ostomateriaalit hankitaan tietenkin lisäksi. Koko ajan on mukana myös innokkaita jurvalaisia kökkäläisiä. Näiden lisäksi rahoitukseen

olemme saaneet alueen yksityisiltä henkilöiltä ja yhteisöiltä avustuksia ja sponsorointitukea.

Valmiina on nyt lintutornin runko ja sen viereen rakenettu laavu ja nuotiopaikka. Samoin tie alueelle ja parkkipaikka on valmis. Tornin viimeistelyä jatketaan edelleen. Ensi kevään aikana hankitaan paikalle vielä käymälä ja puuvaja. Myös ympäristöä kunnostetaan jonkin verran.

Lintutorni on Jurvan ensimmäinen. Se tulee vapaasti yleisön käyttöön. Lintuhavainnoinnin ja muutonseurannan lisäksi tornista tulee laadukas lähivirkistyspaikka. Sitä voivat käyttää muutkin yksityiset henkilöt, perheet, yhdistykset, yritykset, koulut ja muut halukkaat. Tarvittaessa voimme järjestää myös opastuksia tornille. Ensimmäinen julkinen tilaisuus tukee olemaan ensi kevään Tornien Taisto –tapahtuma toukokuun alkupuolella.

Pentti Kananoja

Jättiputki kuriin Lestijoella

Jättiputken torjunnassa hyvät konstit ja reippaat talkoolaiset ovat tarpeen. Lestijoella apuun saatiin myös Otto.

Jättiputki on viheliäinen, laajalle levinnyt vieraslaji Suomen luonnossa. Sen levinneisyyteen on vaikuttanut myös se, että sitä on suosittu pihojen koristekasvina. Jättiputki on kookas, noin 2–4 m korkea ja sen juuret ulottuvat syväälle maahan. Jättiputkien suuret maanalaiset siemenpankit tekevät siitä hankalan hävitettävän. Pelkkä maanpäällisen osan poisto juurineenkaan ei riitä, vaan jättiputkia ilmestyy samalle paikalle vielä vuosien ajan. Jättiputken kukinnossa voi olla yli 30 000 siementä. Jättiputki on erittäin aggressiivinen kasvi ja se tukahduttaa alleen kaiken muun kasvillisuuden. Miten jättiputkea hävitetään? Tärkeää on varmistaa, ettei se pääse tuottamaan siementä. Kasvi on kaivettava maasta. Kukinto on katkaistava ja siemenaiheet kerättävä pussiin ja hävitettävä

Aikojen kuluessa jättiputki on levinnyt myös Lestijokivarteen alkaen Parkkikoskelta aina kirkonkylään saakka. Lestijokiseudun ympäristöyhdistys käynnisti talvella 2024 keskustelut jättiputken hävityksestä. Todettiin, että talkoiden lisäksi työhön pitäisi palkalta päätoiminen kesätyöntekijä. Rahat (6700 e) työntekijän palkkaukseen saatiin Jokilaaksojen Osuuspankilta ja työhön palkattiin lampilainen opiskelija **Otto Peltokangas**. Otto aloitti työt kesäkuun puolivälissä.

Kitkemistyön lisäksi Otto hankki luvat hävitykseen maanomistajilta. Samaan aikaan aloitettiin myös talkoot, joita pidettiin joka keskiviikko.

Talkootyötä tehtiin kesän aikana useassa paikassa Virkkalan- ja Kallisentien siltojen läheisyydessä sekä Kallisentien yläpuolella Luolamäen kohdalla, jossa jättiputkea oli erittäin runsaasti. Parkkikosken ja Virkkalan sillan alueilla hävitystä tehtiin myös ruiskuttamalla. Talkootyöhön löytyi aktiivisuutta kiitettävästi. Joka kerta talkoissa oli 4–6 henkilöä. Kahden kuukauden torjuntatyön aikana jokivarsi saatiin kitkettyä Parkkiposkelta aina kirkonkylälle saakka. Torjuntatyö onnistui loistavasti ja jokivarsi saatiin puhdistettua jättiputkesta jopa yli odotusten. Koko jokivarsi Sykäräisestä aina kirkonkylään saakka puhdistettiin jättiputkesta.

Miten sitten Otto koki kesätyönsä? Näin Otto kuvasi työtä:

”Positiivista oli ehdottomasti jokilaakson kauniit maisemat ja se, että pääsi liikkumaan luonnossa. Negatiivisena puolena oli joskus sateiset kelit, jolloin kaikki vaatteet ja välineet olivat kurassa ja märkinä. Tällaiseen hommaan vaaditaan myös hiljaisuuden ja yksinolon siedämistä tai siitä nauttimista. Pitää olla valmis myös kovaan fyysiseen rasitukseen. Kävelykilometrejä tuli paljon ja putkien kaivaminen oli yllättävän raskasta. Maanomistajat suhtautuivat työhön positiivisesti. Monet lähtivät jopa näyttämään, mistä jättiputkia löytyy ja heiltä sain myös uusia yhteystietoja. En-

si kesän suunnitelmat ovat vielä auki, mutta ovi on auki myös toiselle jättiputkikesälle”

Talkoita tehtiin joka keskiviikko kahden kuukauden ajan. Työ oli raskasta, mutta mukavassa seurassa se sujui erinomaisesti. Tarinoita riitti ja nauru raikasi jokivarressa. Toholammin Martat tarjosivat kahvia ja pannaria. Finn Spring piti huolen, ettei jano ja nestehukka päässyt yllättämään. Oli hieman myös kalustotapioita. Puuvartist lapiot katkesivat ja yhdeltä talkoolaiselta kastui kännykkä. Tulevana kesänä talkoita olisi hyvä järjestää kahdessa vuorossa. Osa voisi työskennellä päivällä yhdessä kesätyöntekijän kanssa ja osa iltaisin.

Lamppilaisten iloksi voin luvata, että työ jatkuu vielä tulevinakin kesinä. Kesätyöntekijän palkkaukseen hankitaan uudet sponsorit. Erityisesti toivotaan, että Toholammin kunta tulee rahoitukseen mukaan. Kun Toholammin osuus jättiputkesta on saatu puhdistettua, vastuu siirtyy kannuslaisille. Siivotaan koko jokilaakso vieraslajeista. Kaunis jokilaaksomme on sen ansainnut

Ps. Taitaa kuitenkin olla niin, että me ihmiset olemme pahin vieraslaji planeetallamme. Ihmisen toiminnan seurauksena meillä on ilmastonmuutos ja luontokato. Jättiputki on pikku juttu näiden rinnalla.

Mikko Viitasalo, puheenjohtaja
Lestijokiseudun ympäristöyhdistys ry

Ähtävänjoen kalat ja helmet -hanke edistää kalateiden rakentamista

Ähtävänjoen kalatiehanke käynnistettiin monen hiljaisen vuoden jälkeen 4.1.2023 pienellä kokoonpanolla. SLL Pohjanmaan piiri on ollut hankkeessa mukana ensimmäisestä aloituskokouksesta lähtien.

Hanke ulottuu koko Ähtävänjoen vesistöalueelle, Ähtävänjoki oli aikoinaan arvokas lohi- ja siikajoki. Sen ydinaluetta on Luodon-Öjanjärveltä yläjuoksun suuntaan Evijärvelle saakka. Raakku eli jokihelmisimpukka on Ähtävänhelmi ja se on erittäin uhanalainen. Kanta on heikentynyt joen perkauksen ja patoamisen vuoksi. Laji tarvitsee ripeästi toimia, jotta kanta saadaan vahvistumaan luontaisesti. Ähtävänjoessa on kahdeksan patoa, joista ylimmässä eli Evijärven säännöstelypaddockissa on jo kalatie, missään muussa paddossa kalatietä ei vielä ole.

Pohjanmaan vesi ja ympäristö ry toimii hankkeessa kuntia ja paikallistoimijoita yhdistävänä voimana. Se mahdollistaa verkostojen luomisen ja vahvistamisen alueellisella tasolla.

Hankkeen tavoitteena on:

1. Koota yhteen tutkimustietoa alueen luontoarvoista, mm. kalastosta, simpukoista (mm. raakusta), kasveista ja luontotyypeistä. Alueen vesiluonnon monimuotoisuuskohteita, lajeja ja luontotyyppejä, kartoitetaan lisää.
2. Parantaa vesistön ekologista tilaa vaikuttamalla valuma-alueisiin maa- ja metsätaloudessa sekä jakamalla tietoa ja luomalla toimintamalleja pistemäisen kuormituksen vähentämiseksi sekä esteiden poistamiseksi. Tässä kokonaisuudessa on tärkeää myös tutkia vesistöalueen puro-, joki- ja järvisuukien vesistön tilaa vesinäytteenotoin ja biologisella näytteenotolla.
3. Ylläpitää toimijoiden välistä koordinaatiota, tiedonvaihtoa ja tiedotusta vesiensuojelun ja vesienhoidon toimijoiden aktivoimiseksi. Tämä kokonaisuus ulottuu koko Ähtävänjoen vesistöalueelle. Pyrimme saamaan mukaan mm. metsä- ja kalataloudesta kiinnostuneita tahoja.

Hanke tukee luonnon monimuotoisuutta

eliölaji- ja luontotyyppiselvitysten ja mallinnusten osalta, vesien- ja merenhoidon toimenpideohjelmaa mm. neuvonnan ja verkostoitumisen kautta.

Vuoden 2023 marraskuun lopussa hankkeelle haettiin avustusta vesien- ja merenhoidon sekä vesistö- ja kalataloustoimenpiteiden toteuttamiseen. Joulukuussa 2023 saatiin Eduskunnan joululahjarahaa 100 000 euroa. Sen avulla on toteutettu sähkökalastuksia useassa Ähtävänjoen koskikohteessa loppukesästä 2024.

SLL Pohjanmaan piiri ja Över- och Neder-Lappfors fiskelag rf. jättivät kesällä 2024 valituksen Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintoviraston päätöksestä 20.5.2024 nro 65/2024. Päätös koski Esse Elektro-Kraft Ab:n hakemusta Värnumin vesivoimalaitoksen käyttöluvan voimassaoloajan pidentämistä Pedersöressä. Kyseessä on niin sanottu tippavoimala, jonka sähköntuotto ei ole merkittävällä tasolla vanhentuneen voimalatekniikan vuoksi. Voimalasta aiheutuu enemmän haittaa kuin hyötyä, odotamme vielä Vaasan hallinto-oikeuden päätöstä.

Ohjausryhmä on kokoontunut ensimmäisen kerran 25.9.2024. Kokouksen jälkeen kävimme Ähtävänjoen varressa Lappforsissa. Siellä Ely:n Jyrki Latvala esitteli maastossa useita vuosia jatkunutta raakun elvyttämishanketta. Sen jälkeen tutustuimme Hjulforsissa raakun kasvatukseen.

11.10.2024 kävimme kartoituskäynnillä Savonjoen yläjuoksulla Vimpelissä. Oppaana toimi kalastuksenvaivoja Reijo Salmela, Heli Jutila PVY:stä, Marjo Lehtisalo ja Heli Hämäläinen piiriltä sekä mukana oli myös Lappajärven osakaskunnasta Vesa Hyvärinen.

Vaasan Pilvilammen retkeilyalueen metsien suojelu- ja ennallistamisaloite luovutettiin Vaasan kaupungille

© P. Paappanen

Kuntalaisaloite *Pilvilammen retkeilyalueen metsien suojelu ja ennallistaminen* laitettiin vireille Vaasan ympäristöseuran toimesta 9.4.2024 ja luovutettiin Vaasan kaupungille 5.7.2024. Aloite keräsi 626 osallistujaa. Vaasan sieniyhdistys tuki yhdistyksenä aloitetta. Nimiä kerättiin netissä kuntalaisaloite.fi -palvelussa sekä erilaisten tapahtumien yhteydessä ja jalkautumalla Pilvilammen retkeilyalueelle. Kuntalaisaloite koskee Pilvilammen metsien suojelua ja ennallistamista kompensationsa GigaVaasa-akkutehdasalueen rakentamisen tieltä hävitetyistä luontoarvoista.

Aloitteen mukaan Vaasan kaupungin omistama Pilvilammen retkeilyalue on erittäin merkittävä vanhojen kangasmetsien keskittymä. Alueelta löytyy lisäksi suoluontoa, mitä ennallistamisen kautta on mahdollista palauttaa luonnontilaan. Pilvilampi on Vaasan monipuolisin ja kenties eniten käytetty retkeilyalue. Aluetta käyttävät myös lähikuntien asukkaat ja paikkakunnalla vierailevat kävijät. Alueen suojelun ja ennallistamisen kautta voidaan alueen arvoa virkistys- ja luontomatkojen kohteena edelleen kasvattaa.

GigaVaasa on Vaasan Laajametsässä sijaitseva suurteollisuusalue, joka on varattu tulevaisuuden akkuteollisuudelle. Sen ra-

kentamisen tieltä hävitettävä metsäalue Vaasan kaupungin mailla on kokonaisuudessaan noin 300 hehtaarin suuruinen. Suuri osa hakkuista on jo toteutettu ilman varmuutta akkutehdastoimijoista. Metsäisten elinympäristöjen laaja hävitys ja pirstaloituminen vaarantaa alueen luonnonvaraisten lajien selviytymisen. Luontoa on heikennetty ilman kompensoivia toimia toisaalla luonnon monimuotoisuuden vahvistamiseksi. Kaupunki ei ole esimerkiksi toteuttanut yhtäkään yleiskaavan 2030 suojeluvarauksista.

© P. Paappanen

Kuntalaisaloitteen luovutus tapahtui tapaamisessa Vaasan kaupungin viheralueinsinööri Leif Bengsin kanssa Pilvilammella 5.7.2024. Kuntalaisaloite lähetettiin kaupungille myös kuntalaisaloite.fi -palvelun kautta. Kuntalaisaloitteen luovutustilaisuudessa Vaasan ympäristöseuran edustajat ilmaisivat toiveen, että kuntalaisaloite käsitellään osana meneillään olevaa Vaasan yleiskaavan päivitysprosessia. Kaavassa voidaan osoittaa uusia luonnonsuojelualueita sekä muita arvokkaita luontokohteita. Jo voimassaolevasta Vaasan yleiskaavasta löytyy Pilvilammen kohdalla laajoja metsäalueita, jotka on varattu suojeltavaksi luonnonsuojelulain nojalla. Näiden alueiden kaavamerkintä on SL – luonnonsuojelualue. Vaikka nykyinen yleiskaava lähenee jo voimassaolonsa loppukautta, Pilvilammen suojeluvarausten toteutus ei ole edennyt lainkaan. Ajankohtainen kuntalaisaloite antaa kaupungille hyvän syyn toteuttaa Pilvilammen SL-varausten suojelua viipymättä.

Kuntalaisaloite on Vaasan kaupungingeodeetti Petur Eklundin valmistelussa. Linkki kuntalaisaloitteeseen: <https://www.kuntalaisaloite.fi/fi/aloite/36524>

Kuntalaisaloitteen luovuttamistilaisuus Pilvilammella. Kuvassa Anna-Lena Starck Vaasan ympäristöseurasta ja Leif Bengs, Vaasan kaupungin viheralueinsinööri.

Vaasan Pilvilammen upea retkeilyalue ja luontokohde halutaan suojella. Kuva: Petri Paappanen

Kuva: Hannu Tuomisto

Puheenvuoro: Suomenselät erämaat ja tuulivoima

Tiina Mäenpää kirjoittaa puheenvuorossaan, miksi luonto on tärkeintä, mitä meillä on. Luettuasi sulje silmäsi.

Tuulivoima on opettanut minulle, missä minun onnenpaikkani on, missä ihmisten onnenpaikka on. Se, minkä tiede on osoittanut todeksi luonnon merkityksestä ihmisen hyvinvoinnille, on tullut totuudeksi minun, niin kuin lukemattomien muidenkin tuulivoiman ongelmiin ratkaisua etsivien suomalaisten elämässä.

Maisema, missä suomalainen tuntee onnen tunteuksia, on eri ihmisille erilainen. Jollekin se voi olla tuulivoimalaistosten täyttämä oma metsäalue, josta kertyy rahaa, ainakin aluksi. Toinen ko-

kee mahdollisesti saman maiseman nähdessään iloa oman mielensä ajatuksesta, siitä, miten maailma pelastetaan tuulivoiman avulla tuhoutumiselta. Kolmas tuntee ehkä pohjatonta surua metsän rauhankorvutuksesta ja oman kotiympäristön muuttumisesta teollisuusmetsäalueeksi.

Mistä tiedämme, mikä ajattelu ja tuntemus on hyvinvointia edistävää ja mikä taas sirpaloi mielen eheää olemusta?

Mieli etsii itselleen sopivan selityksen kuhunkin ongelmaan ja yrittää elää sen kanssa.

Tuulivoiman ongelmia mielen on vaikea ratkoa, sillä ne vaativat valtavasti aikaa ja tietoa, ja tuulivoimayhtiöiden suunnitelmien kohteeksi joutuneen on vaikea ottaa selkoa suuresta tietomäärästä, joka verhoutuu terminologiaan, jota vain asiaan vihitty ymmärtää. Näin tuulivoima sirpaloituu desibeleiksi, tuuliruusuiksi, tuotantolaskelmiksi, kiusallisiksi asukaskyselyiksi ja teknisiksi sulkeisiksi tuulivoimaloiden mittasuhteista. Sirpaleinen tieto konkretisoituu voimalaksi, joka sijoitetaan eheään luontoon, metsään, ja joka sirpaloittaa senkin, samoin kuin ihmisen mielentilan, kun hän pyrkii saamaan eheän kokonaiskuvan sirpaleina

eteenpäin vyöryvästä tapahtumien ketjusta.

Mieli etsii eheytymistä, mutta mistä rauhan tila löytyy?

Se löytyy sieltä, mistä sitä ollaan riistämässä pois. Metsästä.

Se löytyy metsästä, jonka tuuli on luonnollista tuulta, ikuista tuulta, joka on ollut yhtä kauan kuin metsää on ollut. Tuulta, jonka iltainen värähtely tuudittaa linnunpojat uneen ja jonka pyörteissä männynkävyt levittävät uutta elämää. Se on tuulta, jossa tutkimusten todentamat metsän lehtivihreän parantavat entsyymit pääsevät ihmisen keuhkoihin ja ravitsevat hengitysteitä. Se on oikeudenmukaisuuden tuulta, joka raikastaa kaikkia tasapuolisesti.

Teollinen, raastava tuuli ei ole oikeudenmukaista kenellekään. Se rasittaa kunnan asukkaita – toisia enemmän ja toisia vähemmän – ja erottelee kuntalaiset niihin, joiden elämä saa jatkua niin kuin ennenkin ja niihin, joiden elämä ei enää koskaan jatku samanlaisena kuin ennen. Tuulivoima erottelee petolinnut niihin, jotka saavat saalistaa niin kuin ennenkin, ja niihin, jotka tuomitaan kuolemaan lappojen iskuista. Se erottelee vasat ja emot niihin, jotka saavat kuulla toistensa signaalit tuulen tuomina, ja niihin, joiden ikaikainen kommunikointikanava häiriintyy teollisen äänen takia.

Tuulivoimametsä ei ole elämää ylläpitävä eikä se myöskään paranna ihmisen mielen eheyttä. Sen ääni rasittaa hermojärjestelmää eikä ääni koskaan vaimene ja anna parasymptaattiselle hermostolle mahdollisuutta purkaa sen aiheuttamaa stressitilaa. Se nakertaa yöunta, kuten tiedemiehet, tiedenaiset ja tuulivoiman vaikutusalueella elävät tietävät. Tuulivoimametsän tuottamat taajuudet aiheuttavat häiriötiloja kehon elimissä, kuten tutkimus selkeästi osoittaa.

Tuulivoimametsä ei siis tue mielen eikä kehon hyvinvointia, ei ihmisten, mutta ei myöskään eläinten. Vaikka emme tunne eläimen mieltä, tiedämme, että se on valinnut asuinpaikakseen metsän, joka on rauhan tilassa, myös silloin, kun luonnontuuli pauhaa. Sen taajuudet vahvistavat eläimiä, lintuja ja kasveja,

toisin kuin teollisen äänen valtaama metsä, jonka biomassassa ei tutkimuksien perusteella yllä samaan kasvuun kuin luonnonolosuhteissa kasvavan metsän. Metsän kasvu on riippuvaista luonnollisesta tuulesta, sillä luonnonmetsän kasvu on luonnollista kasvua eikä se lisääny ilman tuulta, joka kuljettaa siemeniä, minne tuuli haluaa.

Onnenpaikkani on metsä. Jos olisin osallistunut ruotsalais-tutkimukseen, joka käsitteli metsämaiseman vaikutusta ihmiseen, olisin vastannut tutkimuskysymyksiin samoin kuin suurin osa haastelluista: Onnellistun kaikkein eniten metsämaisemassa, jossa puuston - karun tai runsaan - lisäksi on metsävettä, josta me kaikki Suomenselän metsissä kulkevat saamme osamme. Suomenselän metsät ovat täynnä suunnattoman kauniita ja mittaamattoman arvokkaita järviolueita, soita, metsän siimesten lampia, elämän suurimman arvoituksen kätkeviä lähteitä ja tuulessa solisevia puroja, joista metsäpeurat ja kaikki muutkin eläimet ja linnut saavat vilvoitusta ja vahvistusta elämän askareisiin.

Lähde on tutkimattomin aarre Suomenselän metsissä. Sen kristallinkirkas vesi on arvokkaampaa kuin kulta ja se kumpuaa maan syvyyksistä kuten koillisväylän löytänyt suomalaistutkija Adolf Erik Nordenskiöld totesi tutkimuksissaan jo 1800-luvulla.

Olemmeko me tutkineet, mitä tuulivoima tekee tälle aarteelle ja sitä kautta metsän vesiverkostolle? Puhdas, raikas vesi on elämän edellytys ja mielenrauhan antaja.

Onnenpaikkani on metsä. Kukaan ei saa viedä onnenpaikkaani minulta. Kukaan ei saa kutistaa onnenpaikkaani sairaaloiden lähellä sijaitseviksi terveismetsiksi, joissa sairastuneet ihmiset saavat mielenrauhaa ilman, että kukaan kyseenalaistaa hyviä tutkimustuloksia siinä yhteydessä. Maamme perinne viedä sairaaloita menty metsien keskelle kertoo totuutta, josta meidän on otettava tarkka selko ja tutkittava perinpohjaisesti. Tuulivoimametsistä ei ole perinnetietoon eikä tutkimukseen perustuvaa, riittävän analyttistä ja kattavaa tietoa, mutta kokemustietäjät kertovat karua totuutta tuulivoiman tuhoista mielelle, keholle ja luonnolle.

Tuho ei saa jatkua. Suomen metsiä ei saa sairastuttaa.

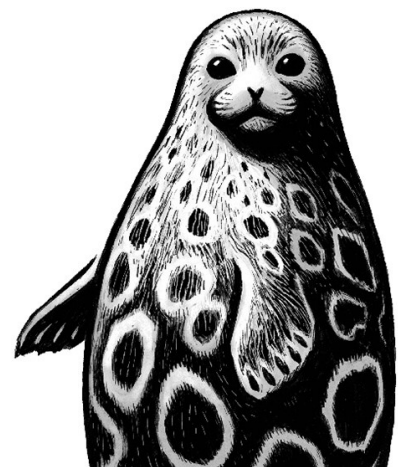
Tässä kuvassa on koivujen kehystämä polku, joka johdattaa metsän onnenpaikkaan. Se ei johdata tuulivoimametsään, vaan metsään, josta jokaiselle löytyy oma onnenpaikkansa.

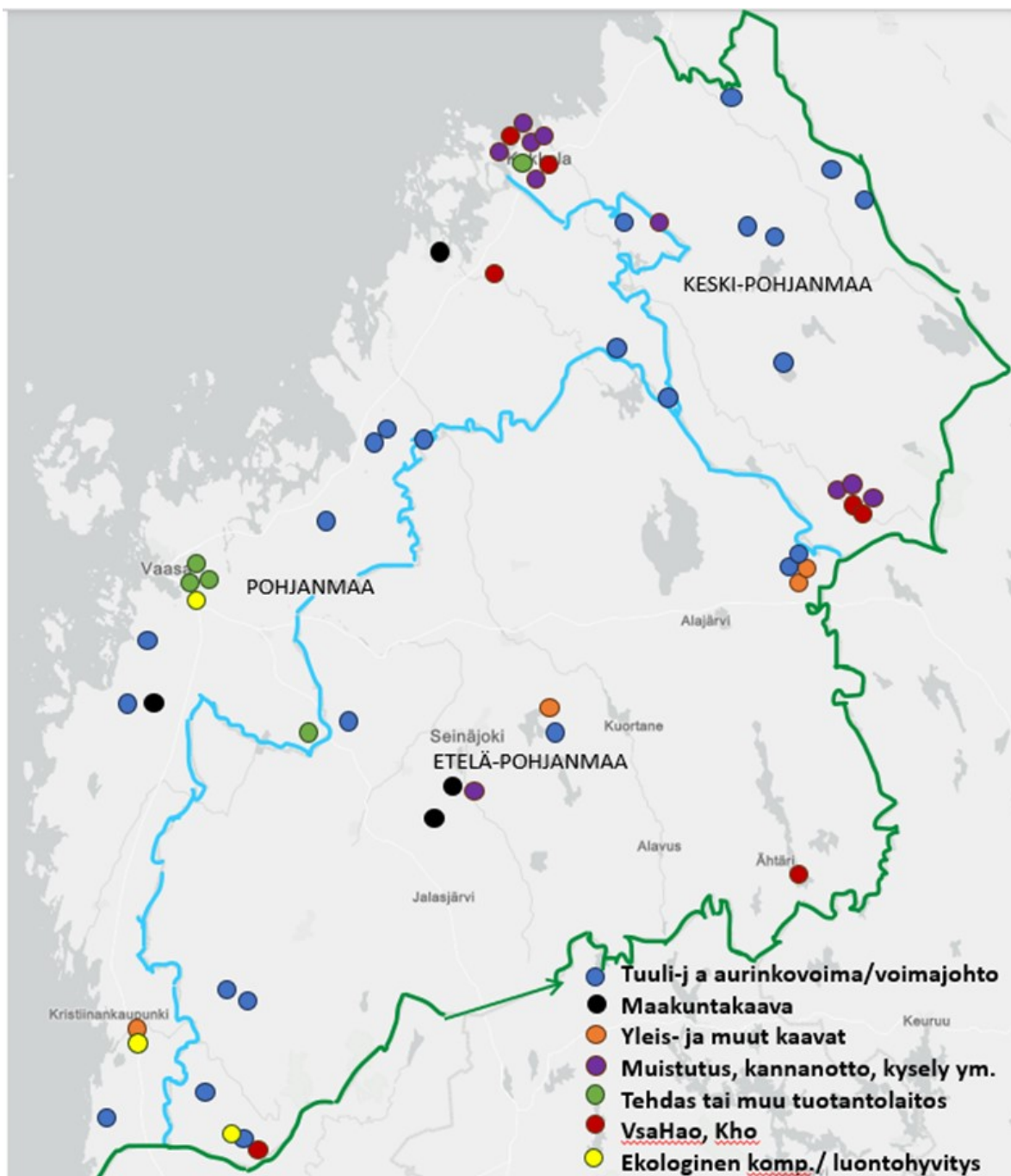
Pyydän, että suljet kohta silmäsi ja menet ajatuksissasi näitä pitköspuita pitkin sinun onnenpaikkaasi ja kerrot itsellesi, miltä siellä näyttää. Kerro siis hiljaisuudessa, omassa mielessäsi, minkälainen metsän onnenpaikkasi on, mitä siellä näet, mitä kuulet ja mitä tunnet. Kuvittele itsesi metsään aivan kuin olisit siellä juuri nyt. Jokainen tarina on kaunein, eikä kukaan arvostele sitä eikä pyydä kertomaan siitä jälkeensä. Ehdotan, että viivymme kukin omassa metsän onnenpaikassamme muutaman minuutin ajan ja minä kerron, kun minuutit ovat kuluneet.

Sulje nyt siis silmäsi ja aloita matkasi metsään.

Nyt on aika avata silmät. Kiitos.

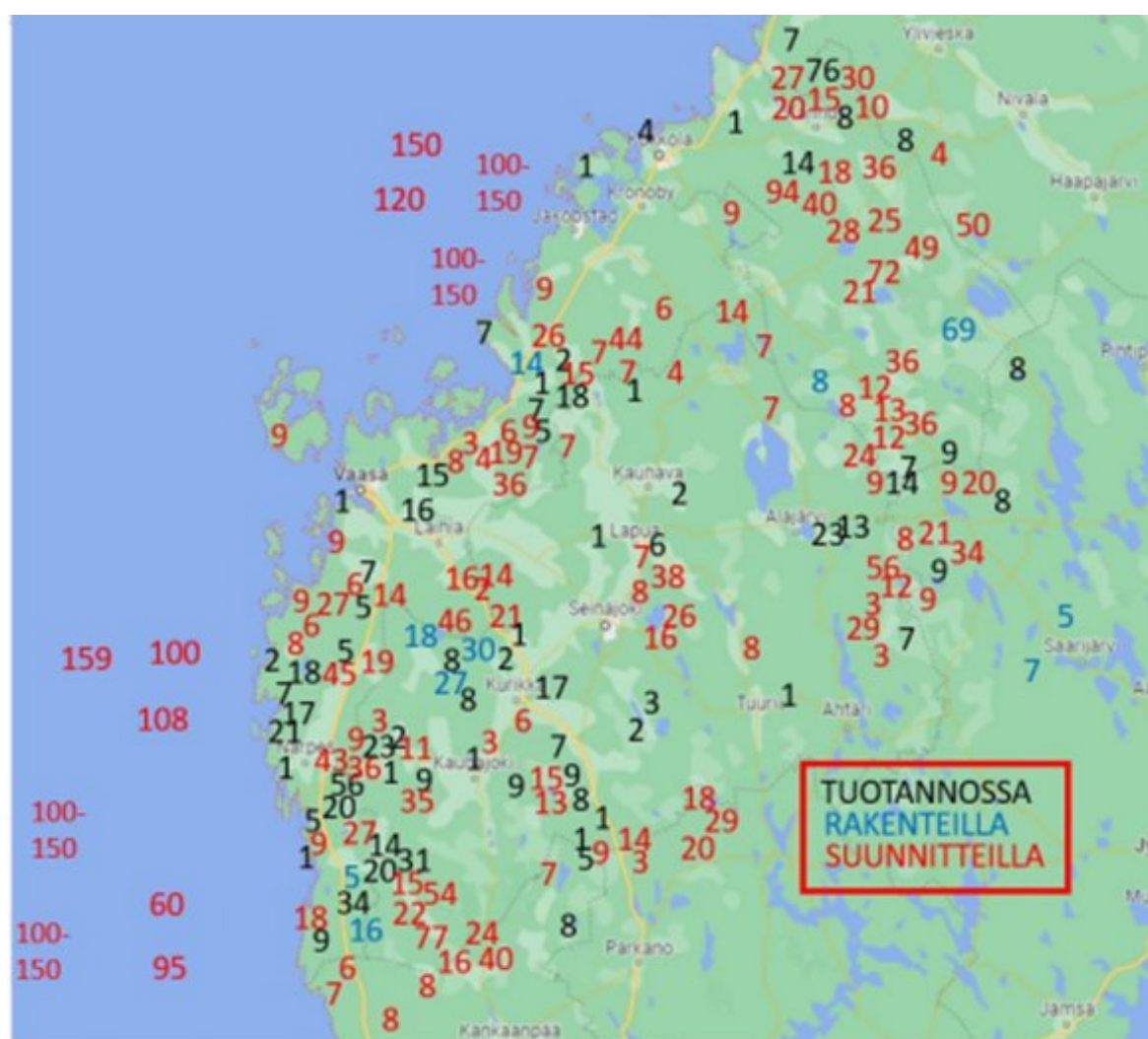
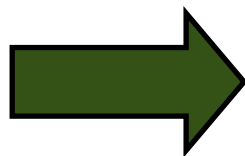
Tiina Mäenpää

SLL Pohjanmaan
piirin
lausuntokartta

Alueemme
tuulivoimahanke-
tilanne

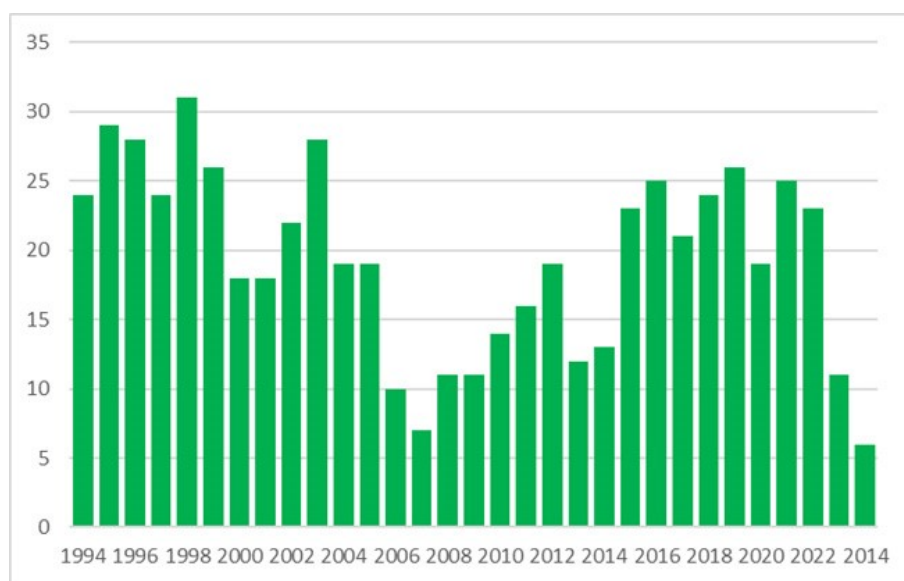
Kuva: Henrik Lund

Liito-oravauutisia

*Kittholman tai Haminanmet-
sän puusto on monikerroksis-
ta sekametsää joka sopii liito-
oravalle ja muille uhanalaisil-
le metsälajeille.*

*Liito-oravanaaraiden määrä
Luodon seuranta-alueella 1994–2024.*

*Liito-oravia ansiokkaasti tutkinut Ralf Wistbacka luo katsauksen lajin ahdin-
koon alueellamme.*

Pietarsaari ja Luoto

Pietarsaaren liito-oravat on kartoitettu 1993–1994 sekä 1999. Vielä vuonna 1999 tilanne oli hyvä ja liito-oravia esiintyi melko runsaasti sekä kantakaupungin välittömässä läheisyydessä että metsäisillä alueilla. Uutta kartoitusta on turhaan odotettu vireillä olevan yleiskaavan yhteydessä, mutta nyt projekti on etenemässä koska kaupungin ympäristötoimisto on esittämässä projektia ensi vuoden toimintasuunnitelmaan ja talousarvioon.

Ympäristötoimisto on pohjustanut tätä hanketta varsin näyttävällä Kittholman metsän HELMI-monimuotoisuusprojektilla. Yhtenäisen metsän koko on noin 30 ha ja se on nykytilanteessa varteenotettava koko, koska koko ala on vanhaa mänty-kuusi-koivuvaltaista metsää. Se on metsäalue, jolla on merkittävä biologinen monimuotoisuus ja korkeat luontoarvot. Metsä on kaupungin omistuksessa ja se on suojeltu

1720-luvulta lähtien. Se on myös asukkaiden suosima virkistysalue. Hankkeen aloite on lähtöisin vuoden 2004 hoitosuunnitelmasta ja Pietarsaaren toimivien yhdistysten kiinnostuksesta. Hankkeen tavoitteena on säilyttää ja lisätä Kittholman metsän biologista monimuotoisuutta erilaisin toimenpitein. Luontoarvoinventointien ja toimintasuunnitelmien toteuttamisen avulla metsää hoidetaan ja kehitetään kasvi- ja eläinkunnan hyödyksi, sekä suojelun tason parantamiseksi. Tärkeä osa tätä projektia on liito-oravan olosuhteiden parantaminen asettamalla viisi pönttöryhmää eri puolelle metsää. Hyvällä onnella metsään voisi kotiutua 4–5 naarasta ja tämä populaatio voisi toimia lähdepopulaationa ja tuottaa poikasia muihin metsiin.

Vuoden 2000 jälkeen Pietarsaaren liito-oravametsissä on tapahtunut hakkuita, mutta sopivia metsiä löytyy edelleen melko paljon, etenkin jos verrataan läheisen maaseudun talousmetsiin. Ja onpa kaupungissa nykyään muutama varteenotettava METSO-aluekin. Pieni huolenaihe on viirupöllö, joka lisääntynyt viime aikoina. Viirupöllö on liito-oravan pa-

himpia vihollisia.

Luodossa liito-oravametsät ovat kovaa vauhtia katoamassa ja on pelätty, että ne voisivat olla poissa jo 2035. Rantayleiskaavan uudistamisen yhteydessä Luodon kunta on kuitenkin merkinnyt kaavaan suojelurajauksia, jotka mikäli ne pysyvät voisivat taata paremman tulevaisuuden Luodon liito-oraville. Vuoden 2024 inventointi tuotti suuren pettymyksen koska kanta oli pienin sitten seurannan aloittamisen vuonna 1994. Vuonna 2007 kanta oli vastaavassa aallonpohjassa mutta silloin liito-oravalle sopivaa metsää oli monin verroin enemmän.

Muu Suomi

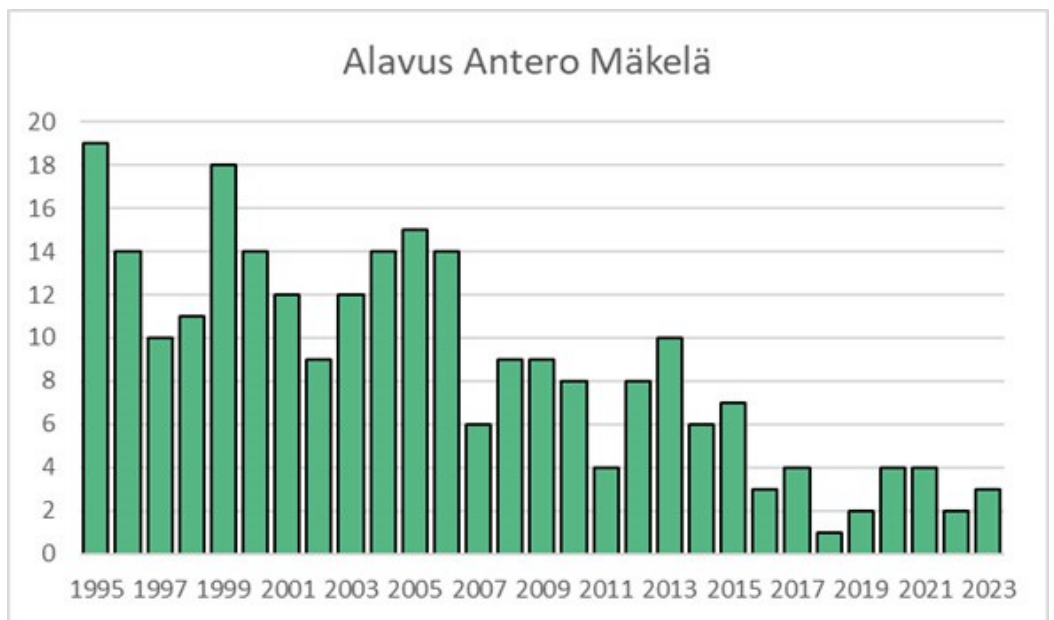
Liito-orava LIFE:n marraskuisessa seminaarissa kerrottiin Viron liito-oravatilanteesta huolestunein sävyin. Ennen yhtenäisen kanta on vuosien saatossa pirstoutunut metsien hakkuiden surauksesta. Nykyään liito-oravia arvioidaan olevan vain noin 400 naarasta mutamassa toisistaan eristyneissä metsiköissä. Metsien suojelutilanne ei ole parempi kuin Suomessa, joten Suomen onkin pian ainoa EU-maa missä liito-orava esiintyy.

Suomen kannan arvioidaan olevan yhä yli 30 000 naarasta, valtavista liito-oravametsien hakkuista huolimatta. Samaan aikaan kannan suojelutoimet talousmetsissä ovat olleet täysin riittämättömiä. Pientä toivoa on taajametsien suhteen. Kannan katsottiin onneksi yhä olevan yhtenäinen. Etelä-Suomessa on kuitenkin maanlaajuisen seurannan (2003–2005) perusteella ollut tiedossa liito-oravatyhjiöitä mm Hauholla ja Sipoonkorvessa. Uusi kartoitus voisi antaa tarkempaa tietoa. Sitten vuosien 2003–2005 kanta on vähentynyt 40 %.

Toinen huolenaihe oli Stefan Prostin Oulun yliopistolla vetämän genetiikan asiantuntijaryhmän tulos. He ovat selvittäneet liito-oravan genetiikkaa koko genomien sekvensointimenetelmällä eri puolilla esiintymisaluetta. Heidän uuden julkaisunsa perusteella Suomen liito-oravakanta on uhkaavalla tavalla geneettisesti köyhtynyt. Tämä tarkoittaa esimerkiksi sitä, että kannan kyky vastata ympäristön muutoksiin on heikentynyt ja näin ollen kanta voi taantua myös geneettisistä syistä.

Paluu Pohjanmaalle

Alavuden seuranta-alueella, jonka Antero Mäkelä on ansiokkaasti seurannut siten vuoden 1995, liito-oravakanta on jo kymmen vuotta sinnitellyt 1–4 naaraan voimin. Tutkimuksen alussa määrä oli lähes 20. Ottaen huomioon sen, että tutkimusalue on 45 neliökilometriä ja kaikki metsähakkuiden jäljiltä säilyneet liito-oravalle sopivat metsät ovat seurannassa, tilanne on varsin huolestuttava. Tämä tarkoittaa, että 100 neliökilometrin (10x10 km ruutu) alueella voi esiintyä vain 2–8 naarasta. Mikäli metsät ja metsien suojeleminen olisi kunnossa tällä alueella tulisi olla 30–50 naarasta ja kanta olisi silloin huomattavasti vakaampi. Alavus, ja varmaan varsin moni muu alue missä

Alavuden seurannan liito-oravanaaraat 1995–2023. Data: Antero Mäkelä

kanta Ilpo Hanskin tutkimusten perusteella oli harvempi, voi pelkästään sattumaperäisistä syistä muuttua liito-oravatyhjiöksi. Tällaiset syyt ovat pedot, taudit ja väärään metsikköön suunnatut hakkuut.

Luodostakin voisi pahimmillaan tulla tällainen tyhjiö. Huolestuttavinta on, että Mustasaarella sijaitsevalla seuranta-alueella on kolmena edeltävänä vuosina löydetty vain kaksi naarasta, kun siellä parhaimmillaan oli 18 naarasta. Tähän vaikuttavat alueen sisällä ja sen lähialueella tapahtuneet liito-oravametsien hakkuut. Tämä on huolestuttavaa nimenomaan siksi, että tällä alueella oli vielä 2003–2005 Suomen tiheimpiä kantoja. Liito-oravasuojelun huonon kansallisen tason takia tilanteeseen ei ole tulossa parannusta vaan alamäki jatkuu.

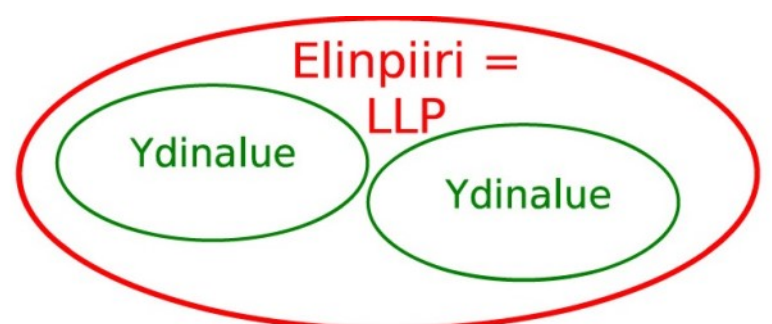
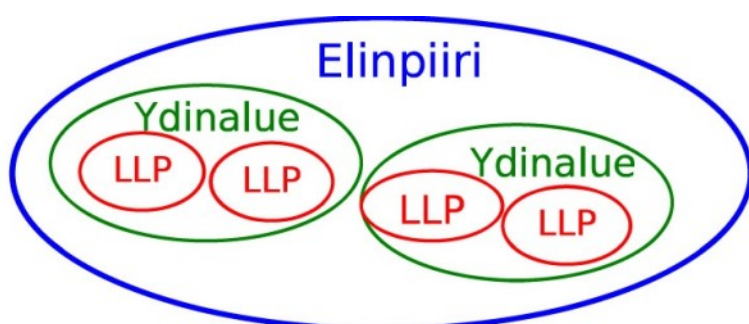
Liito-orava LIFE

Liito-orava LIFE on ollut käynnissä jo kuutisen vuotta ja se loppuu keväällä 2025. Projektissa on tuotettu arvokasta tietoa ja luotu kiinnostavia yhteistyömuotoja. Alkulupauksista huolimatta se ei ole pystynyt nostamaan kantaa vuo-

sien 2003–2005 tasolle tai edes vakiinnuttamaan Suomen liito-oravakantaa. Yksi perusteleva syy tähän on se, että liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikkäsitettä (LLP) ei olla projektin sisällä pystytty luonnontieteellisesti määrittelemään. Ilman tällaista tieteeseen perustuvaa määritelmää suojelutyön keskeiset tavoitteet jäävät toimijoille arvailujen varaan.

Kuvassa (alla) on Sami Yli-Karjanmaan luonnontieteellinen kuvaus LLP:sta. LLP se on se alue (oikealla kuvassa) jossa naaras löytää ne resurssit, jonka avulla se pystyy selviämään talven yli ja lisääntymään. Tämä vastaa naaraan elinpiiriä. Tämän alueen sisällä on ydinalueita, jotka ovat välillä enemmän käytössä riippuen vuodenaikasta ja lisääntymisvaiheesta. Tämä perustuu Ilpo Hanskin tutkimuksiin (Hanski 2016).

Liito-orava LIFE:n versiossa LLP:t on laitettu erillisiksi pieniksi alueiksi, joiden ympärillä on ydinalueita. Sekä LLP:t että ydinalueet kattavat vain pienen osan elinpiiristä ja LLP on ainoa osa, joka on suojeltu. Ydinalueiden sijoittamiselle ei ole luonnontieteellisiä perusteluita. Tästä

Liito-orava LIFE-projektin (vas.) ja tutkimuspohjainen näkemys liito-orava(naaraan) elinpiirin, levähdys- ja lisääntymispaikan sekä elinpiirin ydinalueen käsitteistä.

Vuonna 2023 avohakattu kuusikko, jonka säästöpuiden halkaisija on 12–15 cm .

seuraa myös, että oppaassa mainitut ruokailualueet eivät ole erillisiä alueita vaan kiinteitä osia elinpiiristä - eli lisääntymis- ja levähdyspaikasta.

Verrattuna muihin ohjeisiin missä tiedettä ei ole lainkaan hyödynnetty (vrt. Maa- ja Metsätalous- ja Ympäristöministeriön surkea tuotos vuodelta 2004 sekä Tapion ohjeistus vuodelta 2016) tässä oppaassa on kuitenkin yritetty korostaa, että nimenomaan metsikön, jossa lisääntymis- ja levähdyspaikat sijaitsevat, tulee olla riittävän laaja. Tämä ilmenee vähän epä määräisesti oppaan kappaleessa 5 sijaitsevassa tietoboksissa:

”Pienet ja suurelta osin avointen alueiden ympäröimät lisääntymis- ja levähdyspaikat eivät yleensä säily liito-oravien asuttamina”

”Mikäli liito-oravalle sopivan elinympäristön koko vähenee metsän rakenteesta riippuen alle 4–6 hehtaarin, todennäköisesti myös sen sisälle jäävät muuten soveltuvat lisääntymis- ja levähdyspaikat jäävät tyhjiksi”

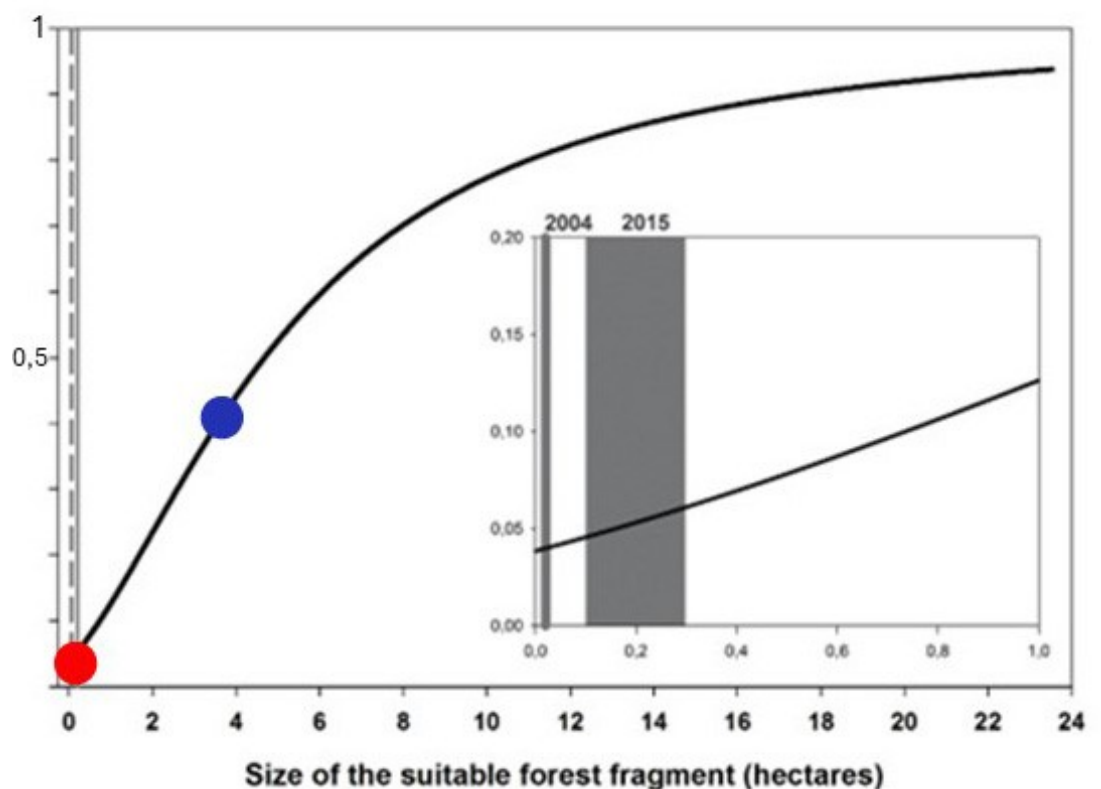
Liito-orava LIFE:n lisääntymis- ja levähdyspaikkojen koosta ei sanota mitään (1). Mainitaan että lisääntymis- ja levähdyspaikkaan kuuluu pesäpuu ja muuta lajin tarvitsemää puustoa esimerkiksi pedoilta ja sää olosuhteista suojaa antavia tuuheita kuusia ja ruokailuun sopivia lehtipuita. Liito-orava LIFE:n lisääntymis- ja levähdyspaikkojen ympärillä oleva puusto ei määritelmän mukaan ole osa LLP:aa ja ne voidaan siis surutta ha-

kata (2). Tämä Suomen Metsäkeskuksen tekemä opas ei ole saanut Suomen Luonnonsuojeluliiton hyväksynnän.

Tarkemmin ilmaistu ”suojelukeino”

Ympäristöviranomaisten nettisivuilla oleva opas ”[Metsänkäsittelyn ohje liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikan lähistöllä](#)” on selväpuheisempi. Sen mukaan lisääntymis- ja levähdyspaikka [käsittelee pesäpuun lisäksi sen välittömässä läheisyydessä olevan puuston, jolla on merkitystä liito-oravalle ruokailun, ruoan varastoinnin tai suojan kannalta](#). Ohjeistuksesta ilmenee lisäksi, että vain lisääntymis- ja levähdyspaikat eikä koko

Todennäköisyys naaraan poikaspesän esiintymiselle suhteessa metsikön kokoon. Suurennettuna 0,03–0,07 ha ja 0,1–0,3 ha laikun esiintymistodennäköisyydet. Tutkimukseen sisältyi 81 erikokoista kuusivaltaista liito-oravalle rakenteeltaan sopivaa metsälaikkua.

elinpiiri ole lain suojaamia. Yllä mainitua hokemaa ovat mm Liito-orava LIFE:n seminaareissa toistaneet sekä ympäristöministeriön, ELY:jen että Liito-orava LIFE:n toimijat. Usein lisäyksellä, että jokaista tapausta tulisi ”ratkaista tapauskohtaisesti”. Tässä yhteydessä on siten tärkeitä tutkia, miten naaras liikkuu pesäkolon ulkopuolella. Naarat eivät liiku pesäpuun välittömässä läheisyydessä. Ilpo Hanskin tutkimuksessa 17 radiolähetinnaarasta siirtyi öisin keskimäärin 111 ± 33 m pesästään (Hanski ym. 2000). Elokuussa ne liikkuvat jopa runsaan 150 m päästä kolostaan. Ruokailuretket eivät siis missään nimessä keskittyneet pesäkolon läheisyyteen.

Sama huomattiin Luodossa seurattaessa 7 radiolähetinnaarasta – pesän ulkopuolella paikallistetut naarat löysivät selviytymiseen tarvittavat resurssit sieltä täältä elinpiiriin eri osista – ei pesien läheisyydestä. Mikäli naaras käy neljällä eri suunnalla ruokailemassa 111 m säteellä, niin sen käyttämä pinta-ala on noin 3 ha.

Keski-Suomen ELY on hiljattain yllä mainitun ohjeistuksen saatelemana päättänyt, että avohakkuulle jätettävät 0,29 ja 0,04 ha (kuva 5) kokoiset metsätupsut riittävät liito-oravanaaraan lisää-

tymiselle. Tällä tavoin soviteltiin loistavalla tavalla kyseisen ohjeistuksen maininta siitä, että liito-oravan elinpiiriä ei ole suojeltu. Valokuvasta jokainen toimija saa selvän kuvan siitä mikä on välittömässä läheisyydessä oleva suojaava puusto. Toivottavasti muut ELY:t eivät sorru tällaisiin laittomuuksiin.

Kuvassa (edellinen sivu) on malli, josta nähdään todennäköisyys naaraan poikaspesän esiintymiselle suhteessa metsikön kokoon. Tärkeä tieteseen perustuva tulos oli se, että pienet rajaukset, jotka koostuivat ”pesäpuun lisäksi sen **välittömässä** läheisyydessä olevasta puustosta, jolla on merkitystä liito-oravalle ruokailun, ruoan varastoinnin tai suojan kannalta”, ovat usein pinta-alaltaan 0,05–0,3 ha ja ne antavat mallin mukaan naaraiden esiintymistodennäköisyydeksi 0,04–0,06 (kuva 6). Eli sadassa vuodessa niissä voisi olla 4 tai 6 naarasta. Tämä on mallin tuottama lakennallinen tulos ja kenttähavainnoissa näin pienistä metsiköissä ei todettu poikaspesiä.

Esiintyminen kohosi jyrkästi laikun koon kasvaessa. Myös Ilpo Hanskin tutkimuksiin viitaten esitimme 4 ha laikun koon vähimmäistavoitteeksi yhden liito-oravanaaraan esiintymiselle. Tämän laikun ehdotettiin säilytettävän mahdollisimman tiiviinä koska 100 m säteen sisällä sijaitseva metsäala tulisi toisen mallin mukaan selvästi enemmän asutuksi suhteessa 200 m säteellä olevaan metsään. Tämä on loogista mm. siksi, että silloin metsään rajautuu vähemmän esimerkiksi taimikoihin ja petojen on vaikeampaa paikallistaa liito-oravaa.

Kun todettiin, että liito-oravanaaraan säilyvyys alkaa selvästi kohoamaan 4 ha laikkukoon kohdalla päädyttiin esittämään 4–6 ha minimikokoa yhden liito-oravanaaraan lisääntymis- ja levähdyspaikan turvalliselle toiminnalle (Wistbacka 2023). Tämä malli olisi voinut olla mukana Liito-orava LIFE:n oppaassa selventäen tietoboksin kohtia 1 ja 2.

Hakkuulle rajattu 0,04 ha kokoinen ”lisääntymis- ja levähdyspaikka” jossain Keski-Suomessa.

Tämänkokoisten ekologisesti toimivien elinpiirien (=LLP) säästämistä ehdote-
taan myös tuoreissa suojeluoppaissa
kuten Risto Sulkavan kirjoittamassa
[”Lisääntymis- ja levähdyspaikkojen
määrittelyn laillisuusperusteet liito-
oravakartoituksissa ja niiden tulosten
tulkinta” ja Sami Yli-Karjanmaan kir-
joittamassa ”Liito-oravan suojeluopas”](#).
Nämä vuonna 2024 julkaistut oppaat
eivät valitettavasti löydy Liito-orava
LIFE:n kotisivuilta. Liito-orava LIFE:n
hankejohtaja Eija Hurme pääsi kuiten-
kin hankkeen loppuseminaarissa 6.11.
2024 hyvin lähelle niiden asiasisältöä
esittämällä, että 4–6 ha voisi olla tur-
vallinen raja yhden naaraan selviytymi-
selle. Varovaisuusperiaatetta noudatta-
en tämä vaikuttaa myös loogiselta. Esi-
merkkinä tästä voisi mainita, että liito-
oravan tärkeimmän talviravinnon, eli
norkkojen, määrä vaihtelee vuosittain
suuresti. Yhtälö vähän lehtipuita ja vä-
hän norkkoja voi siten vaikeuttaa naa-
raan selviytymistä etenkin pienehköissä
ja eristetyissä metsiköissä.

Lopuksi

Näistä uhkakuvista huolimatta emme
saa menettää toivoa. Suomessa on yhä
liito-oravametsiä ja niiden säilyttämi-
sestä kiinnostuneita maanomistajia.
Euroopan Tuomioistuin on hiljattain
tehnyt kaksi tärkeätä päätöstä, jossa
käsiteltiin mm. lisääntymis- ja leväh-
dyspaikkojen ekologista toimivuutta ja
niiden pysyvyyttä (C-357/20, C-
477/19). Näistä ilmenee, että lisäänty-
mis- ja levähdyspaikka on olemassa
niin kauan kuin se rakenteeltaan on lii-
to-oravalle sopiva – eli vaikka se on
muutaman vuoden ollut tyhjillään, se
on yhä LLP. Toinen päätös tarkoittaa
yttimekkäästi sitä, että esimerkiksi yllä
mainittu ohje ”Metsänkäsittelyn ohje
liito-oravan lisääntymis- ja levähdys-
paikan lähistöllä” on selvästi lainvas-
tainen ja se tulee lopettaa. Asianmu-
kaista tietoa löytyy esimerkiksi Sulka-
van ja Yli-Karjanmaan oppaista!

Myös FSC-sertifiointi voisi olla avuksi
liito-oravalle. Sen kriteerien mukaan 5
% metsäalasta tulisi jättää metsätalou-
den ulkopuolelle. Mikäli tämä toteutui-
si Etelä-Suomessa, suojeltu metsäpinta-

ala voisi kohota jopa 8,6 prosenttiin.
Tämä ei maksaisi valtiolle mitään kos-
ka metsäteollisuus kompensoi maan-
omistajia korotetuilla kuutiohinnoilla.

Asia ei ole kuitenkaan niin yksioikoi-
nen – osallistuvilla maanomistajilla
tulisi olla liito-oravalle soveltuvia met-
siä. Tämän lisäksi ne tulisi merkitä
FSC-suunnitelmaan 5 % säästökohteina
eikä missään nimessä soveltaen nykyis-
tä lainvastaista LLP-ohjeistusta. Nyky-
ään voidaan myös merkitä säästettäviki-
si alueiksi Metsälain kohteita kuten
kalliomänniköitä ja tällöin nuoret ja
varttuneet liito-oravametsät jäävät pait-
sioon. Valitettavasti voivat jäädä pait-
sioon myös siitä syystä, että Suomessa
avohakataan nykyään surutta metsiä,
joissa puiden halkaisija alittaa 16 cm.
Näin ollen liito-oravan säilyminen
edellyttää metsänomistajilta kauaskan-
toista huolenpitoa.

Ralf Wistbacka, Luoto

Liito-oravakoulutusta luvassa!

Pohjanmaan Piiri tulee järjestämään liito-
oravien kartoitustilaisuuden maaliskuussa 2025
Pietarsaareissa. Käytännön oppia saamme toivot-
tavasti osallistumalla Pietarsaaren ympäristötoi-
men järjestämään liito-oravakartoitukseen.

Minne kaikkialle jalkauduttiin 2024

Tässä pieni kuvakollaasi piirin tapahtumista kuluneelta vuodelta.

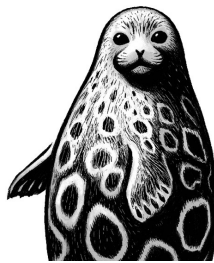
Kokkolan ilmastofestareilla pisteemme oli tosi suosittu .

Maastossa on käyty monta kertaa!

Luonto lainassa -viikko 5.-11.2. herätteli meidät jalkautumaan kirjastoihin.

Muutto, vanhalle toimistomistolle jätettiin jäähyväiset. Piirin toimisto siis siirtyi Seinäjoen matkakeskuksesta Alajärvelle.

Provinsissa tavoitimme paljon väkeä ja luontokaupassa kävi kuhina.

Provinsissa rengastimme, myös ihmisiä, kun linturengastajat eivät ehtineet paikalle.

Osallistuimme tietenkin myös ilmastomarssille.

Fäboda PVY: n järjestämä luontopäivä.

Nämä ”kakut” olivat tarjolla Metsä tulee Ideaparkkiin-tapahtumassa Seinäjoella.

Uusien jäsenten arvonnassa onnellinen voittaja: Niina Mäntymies, Kuortane. Palkintona koottava lin-

Pohjanmaan piirin oma hitti-tuote on tämä Pinnan alla – hiusdonitsi.

Tapahtumiin on roudattava melko lailla tavaraa. Joskus pikkuautokin yllättää suuruudellaan.

Puutikkaiden kautta olemme kertoneet ilmastokestävämmästä metsästä.

Etelänummen joulumarkkinat 14.12. Pietarsaassa, kuvassa puukiipijän pönttöjä.

Piirin uusi telttä on palvellut hyvin, monenlaisissa tapahtumissa.

Läpimurto liittyen vapaaehtoiseen ekologiseen kompensatioon Kristiinankaupungissa

Sonja Grönholm on Sydöttens natur och miljön (Snom) puheenjohtaja. Hän kirjoittaa rohkeasti tapauksesta, jolloin aktiivinen vaikuttaminen kannatti.

Snom on pieni paikallisyhdistys, jonka toiminta-alue sijaitsee Kristiinankaupungin, Kaskisten ja Närpiön kaupunkeissa Selkämeren rannikolla. Viime vuosina olemme tehneet valituksia varsin aktiivisesti puolustaaksemme luontoarvoja, joita ei ole riittävästi tutkittu tai otettu huomioon. Olen myös kattojärjestön Natur och Miljö:n sekä SLL:n Pohjanmaan piirin hallituksen jäsen.

Helmikuun lopussa jätimme huomautuksen Kristiinankaupungin Karhusaaren sijaitsevan Koppö Energian P-2-X-vety- ja metanointilaitoksen poikkeuslupahakemuksesta. Pidimme sitä muun muassa laittomana menettelynä. Valitusaika päättyi 25. huhtikuuta 2024. Kaupunginjohtaja ("KJ") Mila Segervall kutsui meidät kokoukseen 10.4. 2024 keskustelemaan suunnitelluista teollisuuslaitoksista keskittyen Koppö energiaan. Puheenjohtajana kieltäydyin kokouksesta ajanpuutteen vuoksi, koska kutsu tuli lyhyellä varoitusajalla. Katsoin, että myös muita luonnonsuojelu- ja lintuyhdistyksiä paikallisesti, alueellisesti ja valtakunnallisesti tulisi kutsua keskustelemaan kaupungin kanssa. Etelä-

Pohjanmaan paikallislehti (11.4) kirjoitti kaupunginjohtajasta, joka halusi välttää valituksia teollisuuslaitoksista sekä ympäristöyhdistyksestä, joka puolusti mielipideoikeuttaan.

Myös Koppö Energian konsultti Ramboll otti meihin yhteyttä 16.4. ja halusi keskustella hankkeen lieventämistimenpiteistä sekä ennallistamis- ja korvaustoimenpiteistä luonnonvahinkojen lieventämiseksi. He halusivat keskustella Koppö Energian Karhusaaren hankkeesta. Kutsu tuntui minusta epämukavalta juuri ennen valitusaikaa 25.4. Halusin lisätietoja kokouksesta ennen kuin voisin kysyä hallituksen kiinnostusta osallistua siihen. Aloin myös ottaa yhteyttä muihin yhdistyksiin selvittääkseni niiden kiinnostusta osallistua kokoukseen.

Kaupunki yritti uudelleen aloittaa vuoropuhelun Snomin kanssa ja kutsui tapaamiseen hyvissä ajoin 4.6.2024. Snomin lisäksi kaupunki oli kutsunut kokoukseen Suupohjan ympäristöseuran, SLL:n, SLL Pohjanmaan piirin, Natur och Miljö sekä Suupohjan lintutieteellisen yhdistyksen. Snomin hallitus päätti olla osallistumatta kokoukseen. Sen sijaan päätimme kirjoittaa artikkelin Etelä-Pohjanmaan paikallislehteen 18.5 otsikolla "Vaaditaan dialogia – mutta painostetaan" (lehden oma otsikko). Yhdistys pyysi kaupungilta kirjallista vastausta siitä, miten kaupunki ottaa huomioon yhdistyksen ajankohtaisiin asioihin liittyvät huolet ja mielipiteet.

Myös Koppö Energian hallituksen jäsen Erik Trast ilmaisi pettymyksensä (Sydöttensbotten 9.5) siihen, että he olivat yrittäneet ottaa yhteyttä Snomiin jo ennen kuin heidän valituksensa oli jätetty. Hän totesi, että vaikka he ovat sitoutuneet Kristiinankaupunkiin, se ei estä heitä aloittamasta vaihtoehtoisen sijainnin suunnittelua.

Oli vaikea päättää, osallistuako 4.6. pidettyyn kokoukseen. Korvassa soi joitakin varoitusmerkkejä, ja jotkut myös varoittivat osallistumasta. Erityisesti Pohjanmaan piirin tj. Marjo Lehtisalo sai minut keräämään rohkeutta. Astuin sisään kihelmöinti vatsassani ensimmäiseen kokoukseen Raatihuooneella. Etänä osallistuivat myös Natur och Miljö:n tj. Camilla Sederholm ja pj. Joel Lindholm, joten tunsin oloni turvalliseksi, kun kaikki nämä ihmiset olivat tukena. Paikalla kunnantalolla olivat tj. Marjo Lehtisalo, varapj. Pentti Kananoja SLL:n Pohjanmaan piiristä ja Jukka Koskelainen Suupohjan lintutieteellisestä yhdistyksestä.

Ensimmäinen tapaaminen 4.6.2024:

"Keskustelumahdollisuus Suunnittelu ja ympäristö"

Kokoukseen osallistui joko henkilökohtaisesti tai etäyhteyden välityksellä yhteensä 25 henkilöä: johtavia poliitikkoja (4) ja johtavia viranhaltijoita (5), johdon avustajia (1), luonnonsuojelu- ja lintuyh-

distysten edustajia (6), kahden konsulttiyrityksen (Ramboll ja Nosto Consulting) konsulttiedustajia (8) sekä Koppö Energia Oy:n edustajia (1).

Kokouksessa esiteltiin lyhyesti Koppö Energian suunnittelemaa hanketta Karhusaarella ja vapaaehtoisten ekologisten kompensatiotoimenpiteiden etenemistä. Erik Trast ehdotti kompensatiorahanketta, se olisi konkreettinen hanke Koppö Energian luontovaikutusten minimoimiseksi, jopa luontoarvojen parantamiseksi, yhdessä ympäristöjärjestöjen kanssa. Sekä Pentti Kananoja että Marjo Lehtisalo pitivät kompensatiorahanketta hyvänä ehdotuksena. Erik Trast koki, että tämä kokous toimii Kick-Off- tilaisuutena kompensatiorahankkeelle, johon on tärkeää ottaa mukaan kaikki osapuolet, joita se koskee. Lisäksi esiteltiin lyhyesti Pohjois-Kristiinankaupungin suunnittelun tilanne. Kokouksessa kuultiin hyvä kannanotto NOM:n Camilla Sederholmilta ja Joel Lindholmilta. Marjo Lehtisalo kysyi kaupunginjohtajalta, tietääkö hän, kuinka monta luonnonsuojelualuetta Kristiinankaupungissa on. Hän ei saanut selvää vastausta. Lisäksi Marjo kysyi, onko Ely:ltä selvitetty suojelullisesti arvokkaita alueita, joilla luonnonsuojelua voitaisiin edistää. Kristiinankaupunkilaisten tulisi ymmärtää kuinka paljon arvokasta luontoa on kaupungin ympäristös-

sä, josta kaupungin pitäisi olla ylpeä. Hän oli huolissaan vihreästä siirtymästä ja tuulivoimaloista, jotka pian miinoittavat myös merialuetta; missä jää luontoa jäljelle. Lopuksi hän vielä totesi kaupunginjohtajalle, että Sonja tulisi nähdä kaupungissa voimavarana. Snomin puheenjohtaja piti tätä tukea erittäin rohkaisevana.

Toinen tapaaminen 3.7.2024:

"Vapaaehtoinen ekologinen kompensatio, vaihe 1". Työskentelimme kahdessa ryhmässä ideoidaksemme kompensatioprosessin ensimmäisestä vaiheesta, ehkäistäksemme ja lieventääksemme ympäristö- ja luonnonvaikutuksia eri tavoin laitoksen alueella ja ennallistaaksemme sen, mikä on tuhoutunut paikan päällä. Korvaavien toimenpiteiden seuraava vaihe on, mitä ei voida ennallistaa hankealueella, tulee se voida ennallistaa toisaalla palauttamalla heikentyneet luonto-

arvot luonnontilaan tai ns. suojelukorvauksella. Jatkotoimenpiteiden ja yhteistyömahdollisuuksien osalta kaupunki oli kiinnostunut osallistumaan tarjoamalla kompensatioalueita. Luontojärjestöt olivat kiinnostuneita osallistumaan jatkotoimenpiteisiin. Lisäksi keskusteltiin siitä, voitaisiinko heikentyneet alueet, metsäsuo, puro ja glojärvi, jotka sijaitsevat hankealueen eteläpuolella, ennallistaa osana kompensatiota. Ehdotimme risuaitojen, lahopuun ja paahdeympäristöjen lisäämistä hankealueella, myös huulivesien johtamisen suunnittelu tulee huomioida. Snomin varapuheenjohtaja Torgny Backman viimeistelee väitöskirjaansa (väitöskirjatutkija) uusiutuvien luonnonvarojen kestävästä käytöstä (AGFOREE) Helsingin yliopistossa.

Kolmas tapaaminen 29.8.2024: Koppö

Energian ekologinen kompensatio, heikentyvän alueen luonnontilan muutoksen arviointi (haittalaskelma), menetelmät ja tulokset, lieventävät toimenpiteet

Ramboll esitteli vapaaehtoista ekologista kompensatiota alkaen hierarkian mukaisista lieventävistä toimenpiteistä hankealueella: ehkäise, lievennä, ennallistaa paikan päällä, muu luonto, joka tuhoutuu, kompensoidaan vapaaehtoisella ekologisella kompensatiolla. Ramboll oli laatinut listan mahdollisista lieventävistä toimenpiteistä työryhmän ideoiden pohjalta edellisessä kokouksessa. Tavoitteena on suojella alueen luontoa ja toteuttaa ennallistamistoimenpiteitä paikan päällä. Maisemansuojelusuunni-

telma lieventävine toimenpiteineen oli laadittu.

Hankealueen luontotyypit oli selvitetty. Ne ovat enimmäkseen kangasmetsää ja tuoretta kangasmetsää. Siellä on myös kuivahkoa kangasmetsää, lehtomaista kangasmetsää ja lehtometsää. Luonnontilan muutoksen arviointi (luonnonarvohehtaarit, haittahehtaarit, hha) saadaan kertomalla kunkin luontotyypin pinta-ala sen ekologisella tilalla (1–0). Kahdella laskelmalla saatiin 10,45 hha ja 8,75 hha. Ramboll arvioi, että kompensatioalueen (hyvitysalueen pinta-ala) pinta-ala on n. 25–90 ha.

Kaupungilla oli (osin metsänhoitoyhdistyksen ja Snomin esityksen mukaan) ehdotuksia kompensatioalueista: Iklangan ja Vargöskatan itäpuolella sekä Paulakan gas ja Stormossen Uttermossan kylässä.

Neljäs kokous 30.8.

Pienempi ryhmä kokoontui Raatihuoneelle. Snomista, minä ja hallituksen jäsen, entinen pitkäaikainen puheenjohtaja Canne Lundberg ja SLL:n Pohjanmaan piiristä Marjo Lehtisalo ja Pentti Kananoja, kaupunginvaltuuston puheenjohtaja Peter Grannas, Koppö energian hallituksen jäsen Erik Trast, viranhaltijat kaupunginjohtaja Mila Segervall ja kaavoituskoordinaattori Markku Niskala. Tämä oli ensimmäinen kerta, kun keskusteltiin kolmikantasopimuksen laatimisesta Koppö Energian, kaupungin ja luonnonsuojeluyhdistysten välillä. Canne puolusti luontoa seuraavalla tavalla: "Yritys näkee omasta näkökulmasta, Snom tarkastelee luonnon ja ympäristönäkökohtia. Maa-alue on jo täynnä tuulimyllyjä, joilla on suuri vaikutus luonnonmaisemaan. Aurinkopaneelit sulkevat alueen sisäänsä kokonaan ja niistä tulee sulkeutuneita saaria. Haluamme nähdä, mitä ehdotukset ovat. Kaupunki omistaa pari tuhatta hehtaaria metsää, jossa on vanhoja metsiä vain vähän jäljellä.

Joillakin metsillä on myös suuri virkistysarvo, kuten Bergmannasbergen-Solvängens, Iklanganin alue, jonka edesmennyt kaupungin metsätalousinsinööri Mats Eklund halusi säilyttää."

Kaupunki esitti kolmea kompensatioaluetta ja keskusteli kolmikantasopimuksen tekemisestä. Marjo Lehtisalo, SLL Pohjanmaan piiriltä ilmoitti: "Emme allekirjoita sopimuksia ennen kuin SLL:n oikeusneuvonta on katsonut ne." Sanoin, että Snom keskustele kolmikantasopimuksesta hallituksessaan.

Kaupunki esitti, että vapaaehtoisesta ekologisesta kompensatiosta tehtäisiin kolmikantasopimus, jonka mukaan Koppö Energia tehtävä on vapaaehtoinen ekologisen kompensatio luonnon menetyksestä, kaupunki tarjoaa kompensatioalueita ja Snom poistaa valituksen.

Snom päätti hallituksen kokouksessaan 11.9.2024 toimittaa kaupungille 23.9.2024 päivätyn kirjelmän, jossa todetaan, että kompensatioalueiden, jolle taataan pysyvä suojelu. Lisäksi viisi eri kaupungin omistamaa pääosin ikimetsäistä aluetta suojellaan kaikenlaiselta hyödyntämiseltä eli ne pysyvät luonnontilassa eli esimerkiksi luonnonsuojelulain mukaisesti suojeltuina. Ehdotettujen alueiden kokonaispinta-ala jota ei ole tarkasti rajattu kirjeen liitteenä olevissa kartoissa oli tässä vaiheessa hieman alle 200 hehtaaria. On mainittava, että tässä vaiheessa alueeseen kuuluivat Bergmannasbergenin itäosan muinaismuistohaudat, jotka sijaitsevat viereillä olevan asemakaavan mukaisella kaavoitetulla teollisuusalueella. Julkaisimme Snomin kirjelmän myös Sydösterbotten sanomalehdessä 12.10.

Ensimmäisen sopimusluonnoksen 1.10. laati Krogerus Koppö Energian toimeksiannosta. Kyse oli vain vapaaehtoisesta ekologisesta kompensatiosta ja se oli

kaksikielinen.

Krogerus esitteli kokouksessa 14. 10 kolmikantasopimuksen ja Ramboll kompensatiohankkeen etenemisen ja tarvittavat kompensatioalueet sekä kaupungin ja Snomin esittämien kompensatioalueiden soveltuvuuden ja prosessin seuraavat vaiheet.

Snom ei voinut hyväksyä sopimusta sen silloisessa muodossa. Snom on valmis peruuttamaan valituksen, jos kaupungin lupapäätöksessä muun muassa suojeltiin ehdotettuja alueita. Päätettiin, että Snom laatii omat sopimusehdotuksensa, kompensatiotoimenpiteet ja luonnonsuojeluasialia hoidetaan kahtena prosessina ja kahdena erillisenä sopimuksena. Kaupungin tekninen henkilökunta lupasi meille apua karttojen rajojen piirtämisessä puhtaiksi ja toiveidemme mukaisesti.

Snom alkoi laatia omaa sopimustaan. Snomin hallitus katsoi, että yhteinen sopimus riitti molempiin prosesseihin (kompensatio ja luonnonsuojelu), koska ne liittyivät toisiinsa. Saimme mukavia kommentteja SLL:n lakimieheltä Laura Kolehmaiselta. Käytimme Chat GPT:tä parannusehdotusten antamiseen ja käännöstyökaluna. Canne ja minä kävimme teknisessä saadaksemme puhtaaksi piirretyt kartat. Saimme kuitenkin tarkastella tietokoneella vain yhden alueen, Iklanganin alueen, hyväksyttävää rajausta, emme muita luonnonsuojelualueiksi ehdottamiimme alueita, emmekä saaneet pyydettyä kartoja, koska ne olivat vielä alustavia eivätkä vielä julkisia, vt. maankäyttöpäällikön Lauri Koskisen mukaan.

Meillä oli vielä kaksi kokousta 7.11. ja 18.11. osapuolten kesken. Ensimmäinen kokous 7.11.oli erittäin vaativa kokous, olin jo turhautuneena lähdössä neuvotte luista. Keskustelimme kokouksessa Snomin sopimusvastaehdotuksesta sekä kaupungin ja Koppö Energian yhteisestä

kannasta. Kaikki oli taulukkomuodossa selkeästi esitetty. Kaupunki ja Koppö energia oli edellisenä päivänä 6.11. toimittanut päivitetyn neuvotteluagendan. Tässä neuvotteluagendassa vaadittiin muun muassa, että poistaisimme valituksen (yhteensä 4 vireillä olevaa valitusta) emmekä myöskään valittaisi muista teollisuuslaitoksista tulevaisuudessa. Kokouksen keskusteluilmapiiri muuttui epämiellyttäväksi. Kaupungin ja Koppö Energian päivitetty 6.11.2024 neuvotteluagenda oli saapunut meille edellisenä päivänä, eikä Snomin hallituksella ollut mahdollisuutta ottaa siihen lainkaan kantaa. Muistutimme heitä, mistä olimme antaneet kommentteja ja mistä neuvottelimme sekä vastaehdotuksesta, jonka olimme tehneet Koppö Energian sopimusluonnokseen. Lisäksi olimme pienentäneet ehdottamiemme luonnonsuojelualueiden pinta-alaa, käyneet kaupungin teknisessä ja maanmittareiden Magnus Storsjön ja Lauri Koskisen avustuksella piirtämässä karttoja uudelleen ja siten poistanut muinaismuistoalueen, joka sijaitsee kaupungin suunnittelemaalla teollisuusalueella. Suojelualueiden rajausta oli tarkennettu siten, että yksityiset alueet oli jätetty pois. Kaupunki oli myös oma-aloitteisesti laajentanut alueita jonkin verran niiden yhtenäistämiseksi ja mahdollisesti taustalla olevalla ajatuksella laajentaa ennallistettavissa olevilla alueilla kompensatioprosessia varten. Keskustelutilanne rauhoittui. Sitten alkoivat todelliset neuvottelut olennaisimmista erimielisyyksistä, joista joistakin pystyimme tekemään kompromisseja. Osaan sisältyi asioita, joita emme olisi alun perinkään halunneet hyväksyä.

Sen jälkeen tehtiin ensin kaksi erillistä suomenkielistä sopimusta, ja osapuolet päättivät, että suomenkielisestä versiosta tulee alkuperäinen versio, koska olimme neuvotelleet sen version. Jatkossa oli kyse siitä, että nämä kaksi sopimusta luettiin

huolellisesti, erikseen vapaaehtoisesta ekologisesta kompensatiosta ja erikseen luonnonsuojelualueiden perustamisesta. Suojeltavien metsäalueiden pinta-ala on yhteensä 146 ha suojelusopimuksen mukaan. Arvioitu kompensatioalueiden pinta-ala on konsultin mukaan 25–90 ha.

Toinen sopimuspalaveri oli 18.11.2024, jolloin joitakin lisäyksiä ja selvennyksiä vielä tehtiin. Neuvotteluissa mukana olleista luonnonsuojeluyhdistyksistä kaksi jäi osapuoliksi, Sydbottens Natur och Miljö ja SLL Pohjanmaan piiri. Natur och Miljö ja Suupohjan lintutiellinen olivat ilmoittaneet, että eivät ole osapuolia.

Tähän mennessä sopimukset ovat hyväksyneet poliittiset elimet, tekninen lautakunta 21.11., kaupunginhallitus 29.11. ja kaupunginvaltuusto 2.12.2024. Tarkistettu kaupunginvaltuuston pöytäkirja on asetettu yleisesti nähtävillä 10.12.2024. Jos kukaan ei hae muutosta, päätös on tullut voimaan 30 päivän kuluttua.

Sopimuksia ei ole vielä allekirjoitettu.

Viimeistään 7 päivän kuluessa siitä, kun kaupunginvaltuuston päätös on saanut lainvoiman, Sydbottens natur och Miljö on sopimusten mukaan velvollinen peruuttamaan valituksensa poikkeuslupapäätöksestä Vaasan hallinto-oikeudessa.

Harkitsen edelleen, että sopimukseen pitäisi liittää selvennys luonnonsuojeluyhdistysten velvoitteiden rajoittamisesta.

Sopimusten mukaan luonnonsuojelualueita perustetaan vasta, kun kaikki Koppö energian luvat ja hankealuetta koskeva asemakaavamuutos ovat saaneet lainvoiman ja Koppö Energia on tehnyt investointipäätökset. Mikäli Koppö Energian hankkeiden toiminta päättyy eri syistä johtuen ennen hankkeen elinkaaren päättymistä, sopimukset voidaan irtisanoa välittömästi.

Kiitän lämpimästi tj. Marjo Lehtisaloa, SLL Pohjanmaan piiriä, kaikesta tuesta ja kannustuksesta sekä osallistumisesta kokouksiin koko prosessin ajan. Suuret kiitokset myös SLL lakimies Laura Kolehmaiselle ammattimaisista asiantuntijakommenteista. Hanke on todennäköisesti edelläkävijä Suomessa, ja erityisesti sopimusoikeus on monimutkaista.

Toivottavasti tulee näistä kaikista ponnistuksista onnistunut voitto luonnolle ja lähiympäristölle.

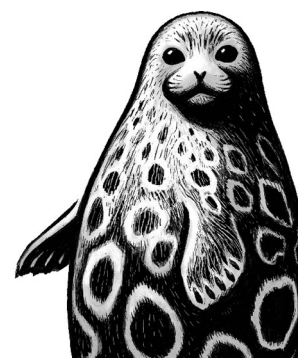
Kristiinankaupunki 10.12.2024

Sonja Grönholm

Sydbottens Natur och Miljö r.f., puheenjohtaja

SLL Pohjanmaan piiri r.y., hallituksen jäsen

Natur och Miljö r.f., hallituksen jäsen

Suomen luonnonsuojeluliiton Pohjanmaan piiri ry

Toiminnanjohtaja
Marjo Lehtisalo
p. 040 934 6320
marjo.lehtisalo@sll.fi

Puheenjohtaja
Heli Hämäläinen
p. 044 2978 200
heli.hamalainen78@gmail.com

Internetsivut: sll.fi/pohjanmaa
Fb: facebook.com/
suomenluonnonsuojeluliiton-
pohjanmaanpiiriry
Ig: sllpohjanmaa

Piirihallitus 2024:

Heli Hämäläinen, **pj.** Alajärvi
Pentti Kananoja, **vpj.** Laihia
Sonja Grönholm, Kristiinankaupunki
Ralf Wistbacka, Luoto
Riina Rytivaara, Kokkola
Kari Hongisto, Kauhava
Hannu Saari, Veteli
Birthe Weijola, Vaasa
Jasmin Lehtisalo, nuorisojäsen
(varajäsen) Teemu Tuovinen, Kauhajoki
(varajäsen) Kirsi Haapamatti, Ylistaro

Piirihallitus 2025:

Heli Hämäläinen, **pj.** Alajärvi
Pentti Kananoja, **vpj.** Laihia
Sonja Grönholm, Kristiinankaupunki
Ralf Wistbacka, Luoto
Riina Rytivaara, Kokkola
Kari Hongisto, Kauhava
Hannu Saari, Veteli
Jasmin Lehtisalo, Teerijärvi
Teemu Tuovinen, Kauhajoki
(varajäsen) Birthe Weijola, Vaasa
(varajäsen) Kirsi Haapamatti, Ylistaro

